

GLAS GORENJSKE

UREJA: UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEKOČI RAČUN PRI NB KRANJ-OKOLICA
ST. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, CETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 8 DINARJEV

Tiskovna konferenca šefa laburistične stranke na Bledu

Veseli me sodelovanje balkanskih držav

V Jugoslaviji vlada izredno tovarištvo - Sprejem LR Kitajske v OZN je nujno potreben - Odnosi SZDL in laburistično stranko bodo vedno boljši

V torek popoldne je vodja britanskih laburistov g. Clement Attlee priredil tiskovno konferenco, katere se je udeležilo veliko število domačih in inozemskih novinarjev. V dveurnem pogovoru je g. Attlee odgovarjal na številna vprašanja ter med drugim izjavil naslednje:

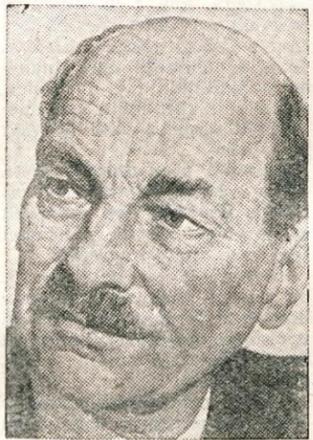
V Jugoslaviji sem sedaj prvič; dežela je napravila na mene velik vtis, posebno Dalmacija in Slovenija. Povsod sem bil gostoljubno sprejet, opazil sem vzdušje svobode in tovarištva. Ogledal sem si industrijska podjetja in kmečka posestva ter se seznanil z načinom gospodarske ureditve v Jugoslaviji. V vaši državi je veliko tujih gostov, med njimi zlasti Angležev; upam, da bodo tudi Jugoslavlani v takem številu obiskali mojo domovino.

V Jugoslaviji so centralizem zamenjali z močno decentralizacijo; razvoj te spremembe bo zelo zanimiv. Zanimam me tudi kako bo nov ustavni zakon vplival na napredovanje v cilju, ki ga smatramo za popoln demokratičen sistem.

Angleško ljudstvo simpatizira z Jugoslavlani in občuduje njihovo borbo v zadnji vojni. Angleži pozdravljajo dejstvo, da se je Jugoslavija osamosvojila in ni podlegla sovjetskemu diktatu. Zaradi vsega tega gojijo Angleži do jugoslovanskega ljudstva veliko naklonjenost. Prav tako upam, da bo prišlo med laburistično stranko in Socialistično zvezo delovnih ljudi Jugoslavije do tesnejšega sodelovanja, ki pa lahko nastane samo z osebnimi stiki in tesnimi medsebojnimi odnosi.

V zunanje-političnih vprašanjih in problemih je na vprašanja novinarjev g. Attlee izjavil naslednje:

Ko bo prenehala agresija, bodo morali LR Kitajsko sprejeti v OZN, kajti vprašanje LR Kitajske ni vprašanje simpatij,

Clement Attlee

ampak dejstva, t. j. priznanje obstoječega stanja. Osebnost mi bilo zelo žal, če bi bila tudi Španija sprejeta v OZN, ker Španija ne bi nikoli privolila v načela OZN, dočim bi LR Ki-

tajska na ta splošna načela pristala.

Spremembe v sovjetski politiki je težko presoditi in je težko reči, koliko bodo vplivale na zunanjo politiko. Počakati bomo morali na razvoj teh sprememb. Drži pa, da je napetost popustila in da se čuti olajšanje.

Tudi naš sodelavec je uglednemu gostu postavil dvoje vprašanj.

Kaj misli g. Attlee o sodelovanju balkanskih držav Jugoslavije, Grčije in Turčije?

Pozdravljam to sodelovanje in želim, da bi bili odnosi najbolj in, da bi se v praksi to sodelovanje najbolje izkazalo.

Sodelovanje držav je najlepše, ker poleg ostalega veča stabilnost.

Kakšno je osebno stališče g. Attleea do tržaškega vprašanja in, če je danes, po padcu De Gasperijeve vlade kaj več možnosti za sporazumno rešitev?

O situaciji v Italiji ne morem dati prognoze, ker je trenutno ne poznam, mislim pa, da bi o tem problemu morali še razpravljati.

Zakonitost naj bo osnovno načelo podjetij

14. t. m. je bila na OLO v Kranju konferenca direktorjev in predsednikov upravnih odborov iz naših podjetij. Posvetovanje je bilo sliučano v zvezi s pismom CK ZKJ glede na poslovanje in obveznosti podjetij. Predsednik Okrajnega ljudskega odbora tov. Košmelj je dejal, naj bi na tem zasedanju ocenili delo okraja in napravili nekaj obračunov s škodljivimi pojavi v naših podjetjih. Nato se je tov. predsednik dotaknil

nimajo nič skupnega s predvidenim »tradicionalno proslavo« v Vratih, vendar njih izgovorov prebivalstvo ni upoštevalo.

Poleg Kotnika in Klinarja so se hoteli znebiti jeseniški železarji tudi bivšega belogardističnega oficirja Lovra Limoniča, zaposlenega pri električarju Markežu na Jesenicah. Pustili so delo v tovarni ter v mogočnem povorki krenili po mestu do delavnice »ELMA«, kjer je delal Lovro Limonič. Zahtevali so, da zapusti Jesenice, ker za bivšega aktivnega oficirja bele garde, ki svojega odnosa do današnje družbene ureditve še ni spremenil, na delavskih Jesenicah ni prostora. Napotili so ga proti Mojstrani, kjer ima stanovanje in mu zabranili vrnitev v mesto. Po izgonu Limoniča se je množica vrnila in zahtevala, da zapusti Jesenice tudi njegov delodajalec Jože Markež.

5. in 6. IX. vsi na OKROGLICO

Okrajni pripravljalni odbor za proslavo enot IX. korpusa na Primorskem — poziva vse borece, aktiviste, člane SZDL, sindikate, delovne kolektive, vse kulturne in društvene organizacije in sploh vse prebivalstvo okraja Radovljica, da se v čimvečjem številu udeleži — velike proslave X. obletnice priključitve Slovenskega Primorja in X. obletnice formiranja IX. korpusa, ki bo 5. in 6. septembra 1953 na Okroglicah pri Gorici. Udeleženci naj se takoj prijavijo svojim občinskim štabom, pri katerih bodo dobili vsa potrebna navodila.

Borci Prešernove brigade, Kokrškega odreda, Jeseniško-bohinjskega odreda — prijavite se na okrajnem odboru Zveze borec NOV Radovljica. Zbirališče bo na Jesenicah na nogometnem igrišču 5. septembra ob 9. uri popoldne. Prebivalci radovljiškega okraja — polnoštevilno obiščite lepo Primorsko!

Kamnik — s kamniškimi planinami

Pred jesenskimi volitvami v Zvezno ljudsko skupščino

Člani ZK in SZDL živahno razpravljajo o določilih novega volilnega zakona

Po vsej državi razpravljajo naši delovni ljudje o načrtu novega volilnega zakona, ki ga bo med drugimi zakoni proučila tudi Zvezna ljudska skupščina na prihodnjem zasedanju V nekaterih krajevnih organizacijah SZDL in ZK člani zelo živahno razpravljajo o do-

ločilih novega volilnega sistema in dajejo k določilam načrta svoje priponbe. Z razpravljanjem in poznavanjem tega zakonskega načrta pričrjamo tudi že priprave za volitve v zvezno in republiške ljudske skupščine, ki bodo v jeseni.

Na kratko bi danes seznanili naše bralce z očitimi določili načrta novega volilnega zakona, ki določajo način volitev ljudskih poslancev v zvezni zbor Zvezne ljudske skupščine. Sam načrt vsebuje nekaj določil starih volilnih zakonov, nekaj pa je tudi popolnoma novih.

Volitve ljudskih poslancev v Zvezno ljudsko skupščino razpiše Zvezni izvršni svet. Volitve za zvezni zbor, ki so vršijo po okrajih in mestih, morajo biti istega dne po vsej državi in to na nedeljo. Volitve ljudskih poslancev v zvezni zbor, katere pa po določilih ustave volijo republiški pokrajinski in oblasni zbori, morajo biti izvršene pred dnevom prvega seštanja novizvoljene zvezne skupščine. Mandatna doba Zvezne ljudske skupščine traja 4 leta. Ljudske poslance v zvezni zbor volijo državljani po okrajih in mestih in kakor je že omenjeno republiški, pokrajinski in oblasni zbori.

Pravico glasovanja ima vsak državljani FLRJ, ki ima volilno pravico. Prav tako pa more biti izvoljen v okraju ali mestu za ljudskega poslanca vsak državljani FLRJ, ki ima volilno pravico. Volitve ljudskih poslancev v Zvezni zbor po okrajih in mestih se vršijo po volilnih okrajih. Volilni okraj se formirajo na področju upravno teritorialnih okrajev in to tako, da pride na vsakih 60.000 prebivalcev en volilni okraj in v vsakem okraju se voli en ljudski poslanec. Nekateri predlagajo, da bi se na vsakih 70.000 prebivalcev volil en poslanec.

Državlani volijo poslance na podlagi splošne, enake in neposredne volilne pravice. Volitve se vršijo na osnovi posameznih kandidatur. Pravico predlagati kandidata za ljudskega poslanca, katerega v zvezni zbor volijo državljani po okrajih in mestih, imajo volivci na zborih volivcev kakor tudi skupna 200 državljanov. Zbor volivcev se vršijo po volilnih enotah, ki so določene za volitve okrajnih in mestnih odbornikov. Kadar pa skupina 200 državljanov sama predlaga kandidaturu, pa morajo biti predlagatelji iz polovice občin na področju volilnega okraja. Ista oseba ne more kandidirati za poslanca zveznega zbora in zveznega zbora proizvajalcev. Prav tako ne more imeti ista

oseba v zveznem zboru istočasno mandat za poslanca izvoljenega v okraju ali mestu in mandat poslanca izvoljenega od republiškega, pokrajinskega ali oblasnega zbora. Za poslanca je izbran oni kandidat, ki dobi največ glasov. Uslužbenec v državni upravi ali sodnik, ki je izbran za narodnega poslanca, preneha biti državni uslužbenec v času, ko se mu verificira mandat.

Vsak volivec mora glasovati osebno. Nihče ne more glasovati preko pooblaščenca. Državljanu, ki ima po zakonu volilno pravico, se ista na volitvah ne sme odvzeti, prav tako se ga ne sme ovirati pri glasovanju. Glasovanje pri volitvah je tajno in se vrši z glasovnicami. Vsakemu volivcu je zagotovljena popolna svoboda pri izbiri kandidata, za katerega bo glasoval, kakor tudi tajnost volitev. Noben državni organ ali uradna oseba ne sme v nobenem slučaju poklicati volivca na odgovornost zaradi glasovanja kakor tudi ne od njega zahtevati, da pove, za koga je glasoval ali zakaj ni glasoval. Volitve vodijo volilne komisije in volilni odbori.

Načrt novega volilnega zakona pa ne predvideva namestitve kandidata za ljudskega poslanca. Po načrtu bodo v vsakem primeru, ko preneha ali ugasne mandat ljudskega poslanca v tisti volilni enoti, nove volitve. Vendar pa so glede tega še različna mnenja in bo sama razprava v Zvezni ljudski skupščini ob priliki sprejemanja tega zakona pokazala, katero stališče bo obveljalo. Nadalje, kakor smo videli, je pomembna novost v načrtu tudi novi način urejevanja kandidatur.

Načrt vsebuje še določila o volitvah ljudskih poslancev v zvezni zbor proizvajalcev, nadalje določila o odpoklicu poslancev kakor tudi zelo važno določilo o pravicah in dolžnostih poslancev.

Volitve so blizu. Pred okrajnimi in mestnimi ljudskimi odbori so važne in odgovorne naloge. S pripravami za tehnično stran izvedbe volitev bodo morali kar začeti. Nadalje bo treba volivcem razložiti novi volilni zakon, jih seznaniti s političnim pomenom volitev in predočiti, kaj vse pomenijo volitve pri nadaljni graditvi naše socialistične družbene ureditve in ljudske demokracije. To pa je predvsem naloga naših političnih in družbenih organizacij.

Jeseniški železarji razpravljajo o znižanju cen svojih proizvodov

Kljub dobremu gospodarjenju - premalo socialistične zavesti

Na seji DS jeseniške železarne, ki je bila preteklo sredo popoldne, so člani DS potrdili polletno bilanco in razpravljali o znižanju cen nekaterih proizvodov, predvsem za široko potrošnjo kakor žičnikom, žici, pločevini, pohištvem in vzmetem itd. Prav gotovo zasluži ta pobuda priznanje, še posebej zato, ker je že tudi zvezni izvršni svet sprožil akcijo za splošno znižanje cen s tem, da je izdal predpise o znižanju tarif za prevoz surovin in razne drugega materiala. Na podlagi tega znižanja bo jeseniška železarna v letošnjem letu prihranila okoli 57 milijonov din. Ker pa to ni neposredna zasluga kolektiva, je njegova dolžnost, da ta prihranek prispeva skupnosti. Poleg tega pa predvidevajo, da bodo tudi iz svojega nekaj primarnih za znižanje cen. Za to imajo pogoje, saj dobičeno stopnjo akumulacije in skladev visoko presegajo. O tem, koliko bodo prispevali za znižanje cen svojim izdelkom, bodo še razpravljali. Računajo pa, da bo to znižanje doseglo okoli 6% od skupnega ustvarjalnega dohodka v zadnjem četrtletju letošnjega leta. Če pa bodo jeseniškemu kolektivu sledili še ostali kolektivi kovinske industrije, ki bodo nabavljali to blago po znižani ceni, bi lahko prihranili skupnosti več milijard dinarjev. Obenem bi s tem pripomogli k stabilizaciji dinarja in dvigu delavčeve oziroma uslužbenčeve realne plače.

Iz poročila o polletni bilanci pa smo razbrali, da je kolektiv to leto dobro gospodaril. Družbeni načrt za prvih 6 mesecev tega leta so presegli po vrednosti za 7 odstotkov, po količini pa za 6 odstotkov. Ustvarili so tudi višek sklada plač, s katerim bodo izplačali še ostalih 5 odstotkov plač za mesec maj, junij in julij. Kolektiv je v teh mesecih prejemal te 95% plače. Prav pri vprašanju viška sklada plač so se člani DS najdlje zadržali.

Delovni kolektiv jeseniške železarne je po vojni prispeval velik delež skupnosti, 55% vse železarske proizvodnje v državi. Zaradi tega je imel tudi grotove prednosti in boljše plače kakor ostali kolektivi, kar pa jim danes ne gre v račun. Poleg tega imajo še precej neurejeno razmerje plač med visoko kvalificiranimi in nekvali-

ficiranimi delavci, ki imajo na račun visoko kvalificiranih višje plače, kakor to določa uredba. Druga slabost pa je v tem, da vlada med večino članov DS kakor tudi med celotnim delovnim kolektivom nesocialistično gledanje na družbo in družbeni standard. Največ je takih, ki gledajo le na lastni žep, in če imajo sami dosti denarja, že mislijo, da je družbeni standard visok, pa čeprav ni stanovanj, vodovodov, bolnic in vrste drugih potrebnih ustanov. Vsaj tako je diskusija izzvenela. »Deliti višek, pa če vsak dobi le 100 din, je predlagal nekdo. Poleg tega pa vlada med članj kolektiva mnenje, češ, zakaj gradijo taka draga stanovanja, naj rajše dajo delavcem toliko zaslužka, da bo vsak sam zgradil hišo. Zakaj bi moral še tisti prispevati od dobička za gradnjo stanovanj, ki že ima svoj lasten dom. To je čist egoizem, ki nima pravnice skupnega s socialistično zavestjo in socialističnimi odnosi.

Meseca septembra bo v Davču odprta nova dvorazredna šola s kulturno dvorano po načrtu ing. Gasparija. Tako bo zopet oddaljena gorska vas do bila modernu šolsko poslopje. Gradnja je trajala tri leta; prvo leto pripravljala dela in dve leti zidava. Pridni prebivalci Davče so opravili ogromno delo: dovoz cementa, opeke, lesa in drugega materiala po gorskih poteh je zahteval veliko napora in časa.

V enakih pogojih zidajo novo šolo v oddaljeni Leskovici v Poljanski dolini. Tudi tu bo verjetno oktobra dokončana nova dvorazredna šola. Načrt zanjo je izdelal višji gradbeni tehnik Marinšek iz Kranja.

Prezreti ne smemo tudi drugih gradenj in adaptacij šolskih poslopij.

Popolni dovršitvi se bliža gimnazijsko poslopje v Dupljah, ki je sicer že v uporabi, manjkala pa so še nekatera notranja dela in zunanji omoti. Ogromna šolska stavba v Zalogu pri Cerkljah potrebuje še precej notranjih in zunanjih del. Ko bo dovršena, bo to ena izmed najlepših šol v okraju. Priljučena ji je tudi prostor na dvorana za kulturne prireditve. Nadaljujejo se dela na novi osnovni šoli in gimnaziji v Zireh.

Poleg teh novogradenj se vrše adaptacije na mnogih šolah starejšega datuma. V Zabnici so šolo povsem obnovili, končano je tudi popravilo v Volklem, v Olševku pa so iz stanovanjskih prostorov pridobili še eno učilnico. Na Šenturški gori utrjujejo temelje, ker se

Pridelek se je občutno znižal

Letošnje deževno vreme je povzročilo na krompirju kar celo zbirko bolezni, od katerih je naredila največ škode krompirjeva plesen, ki je prej bujno zeleno barvo krompirjeve spreminila v rjavo. Pridelek se je občutno znižal. Pa še nečesa je kriva ta moča. Potuho daje kloradskemu hrošču, ker mu pridejo zatiralci ob tem muhastem vremenu le stežka do živga. Dež ovira škropljenje in prašenje, hkrati pa skrajšuje dobo učinkovitosti kemičnih sredstev. Z vztrajnim delom pa se da tudi v letošnjih vremenskih prilikah doseči lepe uspehe.

Na zgornjem delu kamniškega polja leže močni centri za pridelovanje krompirja v občinah Vodice, Komenda in Kamnik; v bližnji Tuhinjski in Bistriški dolini pa sicer manjši, a zato nič manj važni predeli. Vse to področje je bilo z izjemo nekaj hribovskih naselij bolj ali manj močno okuženo po kloradskem hrošču.

Zaradi lanskoletnega pomankljivega zatiranja je letos konec maja in v juniju prišel iz zemlje številni zarod kloradara. Kmetje so se bali stroškov škropljenja in prašenja. S škropljenjem pa hkrati dosežemo dvojni uspeh. Zatreto hrošču in omejitvo krompirjevo plesen z 1,5% bakrenim apnom, ki ga dodamo škroplivu.

Teh načel so se držali sektorski in občinski voditelji zatiralne akcije. Ob podpori občinskih odborov in ob sodelovanju KZ so pričeli s škropljenjem okuženih področij. V začetku je šlo težko. Led pa so le prebili in pri nedeljskih pregledih so se pokazali prvi učinki škropliva. Kjer so našli prej 50, 100 ali še več hroščev in ličink, tam jih je ostalo prav malo. Sedaj so klonili tudi največji nergači in mnogi kmetje

so sami zahtevali škropljenje. V Komendi je združeni traktor »Unimog« brnel po polju od jutra do večera. In uspeh? Nad 130 ha poškropljenih krompirjevih nasadov, hroščev pa ob pojavu drugega zaroda v vsej občini komaj »za seme«.

Slabše so se odrezali v Vodicih. Z nahrbtnniki škroplilnicami so poškropili komaj četrtino okuženih njiv. Pri pregledu so našli nad 600 kloradara. V Srednji vasi v Tuhinjski dolini so se dosti bolj potrudili. V Tuhinju je občinski vodja opravil precejšnje delo. Sedaj bodo kupili novo prevozno motorno škroplilnico.

V zadnjem času se čuti v zatiralni vneti kmetov skoraj povsod nekakšno popušcanje, češ, saj krompir že zori in na poznih sortah hrošč ne bo več napravil velike škode. To delo ma drži, a z zatiranjem je treba vseeno nadaljevati, sicer bodo naši pridelovalci krompirja v prihodnjem letu imeli zopet velike preglavice.

Uspeh železarjev

V valjarni 2400 na Javorniku so v zadnjih dneh dogradili novo ogrevalno peč za ogrevanje bram, ki so jo slovesno zakurili minulo soboto. Sušenje bo trajalo 15 do 20 dni, nakar bodo dali peč v polno obratovanje. Postavitev nove peči je toliko večjega pomena, ker so jo zgradili jeseniški železarji sami. Peč je najmoderneje opremljena, kar je zopet nov dokaz velike strokovne sposobnosti jeseniških železarjev in konstruktorjev. Ta ogrevalna peč bo dvignila proizvodnjo v valjarni 2400 za blizu 100%, zato je velikega pomena ne le za valjarno, temveč za železarno sploh. Dan, ko bo peč pričela s polnim obratovanjem, bodo jeseniški železarji primerno počastili.

Naši delovni ljudje o cenah mnogo razpravljajo in z zadovoljstvom sprejemajo vsako znižanje. Pri prodajalcih mleka pa vse kaže, da se nikoli ne vprašajo, kaj če bi tudi mleko nekoliko pocenilo. Cena mleku se je v zimskih mesecih na Gorenjskem občutno zvišala. Deloma opravičuje to ponujanje krme zaradi lanskoletne suše, sedaj, sredi avgusta, pa je toliko krme, da bi se mleko lahko pocenilo vsaj za 20 ali 30%.

Dalje je vzrok visoki cen

Gradnja in obnavljanje šol v kranjskem okraju

šola z enim delom pogreza; manjša popravila izvršujejo v Selški dolini v Bukovici, pri Sv. Lenartu in v Zabrdu v Poljanski dolini; prenavljajo šole pri Sv. Ožboldu, dozidavajo nov trakt v Javorjah, renovirali so šolo v Stari Oselici in v Solednuju. Zelo lepo so obnovili staro šolsko poslopje v Predvorju. V Skofji Loki so prizidali nov dvonadstropni gimnazijski trakt. V Kranju izvršujejo večja popravila na I. gimnaziji, na vaješki šoli in na osnovni šoli v Stražišču. V železnih zidajo stanovanjsko hišo za učiteljestvo.

V načrtu so tudi zidavé novih šol: začeli so z gradnjo nove šole v Račavi pri Zireh. Izdelani so idejni načrti za šo-

lo pri Sv. Ani nad Trzličem, za novo šolo v Dražgošah in Predvorju. V teh krajih bodo verjetno že letos pričeli z zidanjem.

U izdelavi pa so načrti za osnovno šolo in gimnazijo v Stražišču, za osnovno šolo na Trsteniku, šenčurju, Predosljah, na Malenskem vrhu in Brehovcih nad Zirmi.

Za vsa ta dela je predvidenih tekoče leto v proračunih mest Kranja, Skofje Loke, Trzica in OLO okoli 80 milijonov dinarjev. Posamezni občinski odbori pa premalo iščejo lastnih sredstev ter se preveč opirajo na investicije okrajnega ljudskega odbora. Z uspešnejšo mobilizacijo krajevnih sredstev bi se dalo napraviti še več.

Pogoji za razvoj turizma v Kamniku

Ze od nekdanj je Kamnik s svojo okolico znan kot eno najlepših turističnih predelov Slovenije. Mesto ima, za obisk le-tovišarjev vse prirodne pogoje, ne more pa jih zaradi stanovanjske krize nikjer nasto-

Vzorna drevesnica

Na pobudo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana-okolica, je bila pred nekaj tedni v Kamniku konferenca zastopnikov OLO Ljubljana-okolica, Agronomske fakultete, OZZ in mestne občine Kamnik, na kateri so sklenili ustanoviti moderno sadno drevesnico. Zaradi ugodnih klimatskih in pedoloških odlik kraja so v Kamniku zanj najboljši pogoji. V nekaj letih bo ta drevesnica in stanju zalagati s kvalitativnimi sadikami najprimernejših in najizbranejših vrst sadja vse predele Slovenije razen štajerske. Drevesnica bo imela ogromen obseg, saj je dal Ljudski odbor mestne občine na razpolago 18 ha najprimernejšega zemljišča ter za te namene primerna gospodarska poslopja. Ustanovljena je posebno podjetje s samostojnim finansiranjem »Drevesnica Kamnik«, ki ga organizira LOMO Kamnik. Zemljišče leži južno od graščine Zaprave v neposredni bližini železniške postaje. Investicije za to drevesnico, ki jih bodo vlagali prihodnja štiri leta, bodo znašala cca 10 milijonov din in jih bo dal na razpolago Izvršni svet LRS. Tehnično vodstvo je v rokah agronomske fakultete.

niti. To je glavni vzrok, da se turizem in tujski promet po osvoboditvi v Kamniku ne moreta prav razviti. Gostinski obrati razpolagajo komaj s 40 posteljami. Privatna stanovanja v mestu so popolnoma zasedena in je nadaljna utensitev nemogoča. Mestno gostinsko podjetje Kamnik skuša stanje izboljšati, zato je letos izdelalo 10 letni perspektivni plan o razvoju turizma v kamniškem območju. Načrt obsega gradnjo novih hotelov in preureditev že obstoječih zgradb v gostinske obrate. LOMO se že dolgo bori z mislijo, da bi v poslopju, kjer je nastanjena invalidna mladina, uredil hotel s kapaciteto 100 postelj. Mestno gostinsko podjetje Kamnik je pričelo s prenavljanjem Prašnikarjevega dvorca v sodobno gostišče.

To so najosnovnejši pogoji za uspešen razvoj, ki bi domačinom lahko nudil veliko možnosti za dvig njihove življenjske ravni. Nadalje bo treba izboljšati tudi cestni in železniški promet, kar bi v veliki meri dosegli z uvedbo motornega vlaka na kamniški prog in z dograditvijo asfaltnih cest Trzin - Kamnik - Kamniška Bistrica. Turizem bi zelo poživila zgraditev vzpenjač na Stari grad, Krvavec in Veliko planino. Gostinstvo Kamnik ima še dalekosežnejše načrte, o katerih pa sedaj ne bomo pisali. LOMO Kamnik bo moral preskrbeti kar največ finančnih sredstev za uresničitev omenjenih načrtov. To je edina pot za uspešen razvoj Kamnika v moderno turistično središče.

Vse moste v zrak ...

»Nekoliko preveč na gosto vozijo ti vlaki po tej naši dolini«, pravi tovariš Gašper, »Z minami jim bomo napravili malo veselja!«

Tako sta šla tovariša Gašper in Rado s polnima nahrbtnikoma, nenadoma, čisto po tihu iz taborišča. S smehom sta zavila proti dolini.

Dolgo dolino sta prekoračila brez kakršnegakoli dogodka; kar s smučmi sta jo mahnila preko zasneženih njiv in travnikov. Dolge, bele halje so ju krile pred očmi sovražnika, skoro v postojanko sta zašla pa vendar sta jo dobro izvozila. Saj svahtji vedno mislijo, da partizani ne znajo nositi belih halj, da je to samo njihova taktika.

Kmalu ju je zastrl gost smrekov gozd; zelo težko sta prodirala s smučmi in pri tem piha-

li kot bi gonila kovaški meh. »Smučti bo treba odložiti«, pravi Rado. »Zakrčila sta jih s smrekovimi vejami, da ni bilo več sledu, ne o enem ne o drugem.«

Gašper potegne veliko žepno uro iz hlačnega žepa. Vozni red mu drži Rado in že računata, kdaj bi bil najbolj primeren čas za juriš na prog. Ob prvem mraku, ko se nejasno vidi in ko te stražar bolj težko opazi, takrat tudi pripelje tovorni vlak, to bo pravi čas za naju. Tako se zmenita in se priplazita na dvesto metrov do proge. Sredi jima točeta kot nakovalni, plazita se kot dve mački, trčno ob zemlji, prhuljeno, korak za korakom.

V daljavi se nejasno odraža dolg železen most, tja bo treba, tja ju žene minersko srce, tam

Glas naših bralcev

Zakaj sta mleko in meso tako draga

di veliko nesorazmerje med nabavno in prodajno ceno mleka. Umestno bi bilo, da bi tu zastopniki potrošnikov imeli več besede, in da bi se tudi trgovinska inšpekcija lahko kdaj pozanimala za to zadevo.

Drug tak artikel je meso. V preteklem letu je ljubljanska klavnica na dolgo in široko pisala o stroških in težavah, ki jih imajo mesarji, ki so zato upravičeni zvišati cene mesu in mesnim izdelkom. Danes je v tej klavnici red in cene so ostale pri starem. V nekaterih primerih je le drugače. V Gorenjski vasi je bila govedinca že po 140 do 150 din, to je odvisno od pripeljane živine. Drugod pa se cena ni nič znižala. KZ žiri ima iste pogoje (kmet pripelje živino pred vrata klavnice), a cene ni spreminjal. Tudi pri ostalih klavnica bi bilo treba pogosteje pregledati režijske

izdatke. Tako na primer Zadruga mesarija v Skofji Loki nalaga od prodajne cene za kg mesa po 3 do 4 dinarje v poseben fond, kar je prav gotovo v škodo potrošnikom.

Nova uredba predvideva, da bi klavnice mesa ne kupovale več po raznih posrednikih. Vprašujemo se tudi, če je pri nekaterih mesarskih podjetjih še nujna provizija, ki je po eni strani v škodo kmetu, na drugi pa v škodo potrošnikom.

H koncu pa še o jajcih: jajce za kg in pol semenskega krompirja, za ena kaže, da je to najdražji kmetijski artikel, pa vendar ga naš gospodinjje ne morejo pogrešati.

Nujno bi bilo, da se čimprej ustanovi svet potrošnikov, ki bi zasledoval razvoj naše trgovine in dajal oblaistem predloge glede cen.

Neurejene razmere

Nekega dne t. m. nam je delavski svet Tov. lovskih patron z žabico zaklenil izhodna vrata na dvorišče, kjer imamo svoje pritlikline t. j. drvarnice, pralnice in klet ter s tem onemogočil uporabo istih ob vsakem času.

Delavski svet utemeljuje ta ukrep s krajo na dvorišču, katerega podjetje kot najemnik sounporablja, češ, da stanovalci tega niso znali preprečiti. Obenem je sporno dvorišče ob vsakem času dostopno vsakomur in to z vdomom, ki ga uporabljajo podjetje, katerega pa se stanovalci ne moremo poslužiti.

Ukrep delavskega sveta je tudi v nasprotju z dogovorom (o svobodni uporabi pritliklin) med hišnim lastnikom in najemniki. Med slednje spada tudi Tovarna lovskih patron. U-

To ni prav

Letošnja bogata letina je močno vplivala na znižanje cen kmetijskim pridelkom na živilskem trgu. Razveseljuje je, da to občutijo tudi potrošniki v Kranju. V ponedeljek so bile na kranjskem trgu sledeče cene kmet: pridelkom: krompir 10 din/kg, zelje 10 din/kg, kumar 7 do 8 din/kg, čebula 25 din/kg, stročji fižol 30 din/kg, jabolka 20 din/kg, hruške 30 din/kg itd. Nečesa ne moremo razumeti. Trgovsko podjetje »Sadje«, ki bi moralo konkurirati trgu, že dalj časa prodaja v svojih poslovalnicah kmetijske pridelke in sadje mnogo draže kot kmetje na trgu. Če na krompirju in zelju je za 2 din višja, kumare so kar za 10 din dražje, fižol in čebula 5 din, sadje pa 10 din dražje kot na trgu. Takšen postopek našega socialističnega trgovskega podjetja ni nikomur razumljiv in je vreden vsake kritike.

Rešite nas pred nadležnim prahom

V tih pasjih dneh, ko se po naših prometnih cestah dviga silen in nadležen prah, smo na Primorskem zelo v skrbeh, kako bi obvarovali naša stanovanja in shrambe pred njim. Škroplilni avtomobil kranjske mestne občine poliva glavne ulice, medtem ko se na Primorskem, ki je tudi del mesta, nihče ne spomni. Res pride avtomobil včasih do gostilne

»Kokra« pa se obrne, čeprav je ravno od tu dalje do Gorenj največja potreba po škropljenju prašne ceste. Ta problem so Primorskovljani že nešteto krat omenili na zborih volicev. Obetal so jim, da se bodo stvari obrnile na bolje. Toda do danes tega še nismo doživeli, zato prosimo LOMO, da se spomni na nas in dano obljubo tudi izpolni. Primorskovljani

široka za mino. Tudi Gašper je že gotov se dve dolgi vrvice, potem pa v zaklon!

»Tišina!«

Samo enakomerni koraki švabskega stražarja odmevajo na drugi strani. Votlo bobnenje prihaja iz ozke soteske. Dvoje velikih oči zre iz teme, vedno bliže prihaja črna zver, z brzino drvi svojemu koncu naproti.

Malo nervozna postaneta minerja in dih jima zastane. Bo ali ne bo? Deset, dvajset sekund jima je kot večnost. Vedno bolj grmi in bliže prihaja temna pošast.

Strahno se zabliška, poč! Most z lokomotivo in vagoni je zletel v zrak, razvaline razrušenja so zijala v presrečene švabe

Zvečer, ko sta se vrnila v svoje taborišče, so zakurili ogenj, posedli in prijetno, udarno je zadonel po taborišču:

»Napad na vlak, vse mostove v zrak ...!«

Marij

Šah • Telesna vzgoja • Šport

Mladosti zdravju in lepoti mladega rodu!

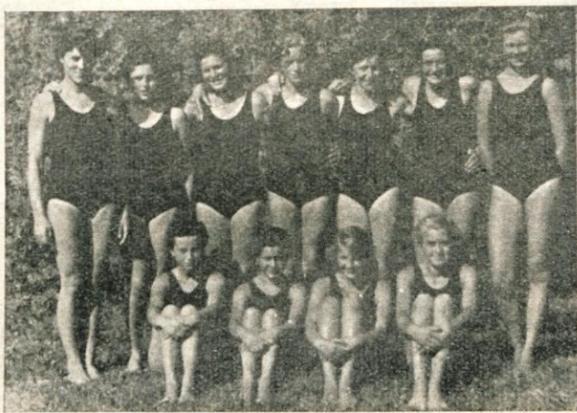
Preteklo soboto in nedeljo so Kroparji slavili pomemben športni praznik. Po nekaj letih težkega dela in požrtvovalnosti so otvorili 25 metrski plavalni bazen, ki je graditeljem lahko v ponos. Politični in športni funkcionarji, med njimi dr. Danilo Dougan, ljudski poslanec Toman, dr. Skaberne, Bertonec in ing. Bloudek so čestitali neumornim delavcem k velikemu uspehu, posebno pa tov. Legatu in Azmanu, ki sta v delo vložila največ truda.

Predstavniki ZŠS dr. Danilo Dougan je obema športnima pionirjema v Kropi izročil lep darila.

V soboto zvečer je bilo novo kopalnice in okolica umetno razsvetljena, v nedeljo pa je bilo okrajno plavalno prvenstvo Partizana, kjer so imeli največ uspeha tekmovalci z Bleda. Zelo dobre rezultate so dosegli Janez Jarc, Marija Pirc in Nevenka Učar.

Nastopilo je celotno tekmovalcev, kar je veliko več, kot na plavalnem tekmovanju ob priliki 90. letnice slovenskega telovadnega društva v Ljubljani. Popoldanski uradni del praznovanja je vodil domačin Rudi Finžgar, številne goste pa je v imenu Kroparjev pozdravil direktor tovarne »Plamen«

tov. Lenart Petrač. Tekme so zaključili funkcionarji s plavalnim tekmovanjem. Praznovanje otvoritve bazena pa se je končalo s prijetno družabno prireditvijo.

Ženska ekipa PK Mladosti, slovenski prvak v plavanju

Otvoritev strelišča na Jesenicah

V soboto, 15. avgusta, se je pričel na Jesenicah strelski teden, ki ga prireja Strelska družina »Heroja Matije Verdnika-Tomaža«. Strelski teden je toliko večjega pomena, ker so otvorili novo dograjeno strelišče, ki je najmodernejšo v vsej

državi. Že v soboto zvečer se je zbralo na novem strelišču okrog tisoč Jeseničanov, ki so ob kresovih in bengaličnem ognju občudovali novo strelišče. Nekdanji savski prod so v teku enega leta preuredili v krasen prostor, nanj postavili strelišče s moderno enanadstropno stavbo, pod streliščem pa uradili lep park z električnim vrtiljakom za mladino ter betonskim plesiščem za odrasle.

K svečani otvoritvi ter razviti prapora se je v nedeljo dopoldne zbrala številna množica Jeseničanov in tujcev. Med njimi so bili tudi predstavniki JLA, ljudske oblasti in množičnih organizacij ter namestnik narodnega heroja polkovnika Klajnsčeka, ki je prevzel pokroviteljstvo nad strelskim tednom. Svečanemu delu je sledilo tekmovanje v streljanju z vojaško puško, temu pa prijetna zabava, ki je trajala vse do večera. V naslednjih dneh pripravljajo Jeseničani v okviru strelskega tedna strelska tekmovanja domačinov in tujcev, ob večerih pa bodo jeseniške kulturne skupine nastopale z umetniškim programom v parku pod streliščem. Tako je bil v ponedeljek zvečer koncert zabavnih orkestrrov jeseniške in javniške »Svobode«, v sredo zabavni program s plesom, v četrtek zvečer koncert jeseniške in javniške godbe na pihala itd. Strelski teden bo zaključen v nedeljo, 23. avgusta, in pomeni največji uspeh strelskih družin v naši državi.

Pred približno 100 gledalci je v manjšimi napakami sodil tov. Bezek Vilko iz Ljubljane.

Velike predpriprave za proslavo na Okroglici v kranjskem okraju

Vse kraje v kranjskem okraju je že zajela priprava za proslavo 10. obletnice priključitve Primorja k Jugoslaviji in 10. obletnice ustanovitve enot IX. Korpusa na Primorskem. Po vaseh in mestih ljudje prav živo razpravljajo o udeležbi na tej proslavi, ki bo 5. in 6. septembra na Okroglici pri Gorici. Skoraj vsak večer se ljudje zbirajo na sestankih SZDL in ZB, kjer med drugim kot glavno nalogo obravnavajo bližnji praznik na Primorskem. Razpravljajo o velikem pomenu te politične manifestacije na Okroglici, dajejo zdrave predloge in sklepe za čimvečjo udeležbo. Kranjski okraj bo prav dobro zastopan na tej proslavi, saj je že sedaj več tisoč prijavljencev, vendar prihajajo še vedno novi.

Pri Okrajnem odboru SZDL, ZB in ZKS v Kranju so že pred časom formirali štab - pripravljalni odbor, v katerem je prometna in druge komisije. Štab s političnim aktivom vodi vse priprave za proslavo. Okrajni štab je pri krajevnih odborih ZSDL v 22 občinah na prav takšen način formiral posebne pripravljalne odbore, ki bodo s političnimi aktivni po vseh občinah izvršili veliko dolžnost za čimboljšo udeležbo na zboru Primorske.

Razgibanost občinskih odborov SZDL po naseljih kranjskega okraja je že razbrati iz tega, da so ti v cilju čimvečjega uspeha te proslave, napovedali tekmovanje v štirih točkah:

1. koliko borcev iz NOV se bo udeležilo proslave z ozirom na število vseh borcev iz občine;

2. koliko bo sploh vseh udeležencev iz posamezne občine na tej proslavi, glede na število prebivalstva;

3. kje bo SZDL imela najboljšo okrasitev prevoznih sredstev, t. j. vlakov, kamionov in avtobusov;

4. kje bodo najbolj utrdili in aktivizirali SZDL za udeležbo na proslavi, z vse bolj razgibanim političnim delom in borbo za socialistične odnose do naše stvarnosti.

Pohvaliti moramo občinska odbora SZDL Zelenjani in Zalillog, ki sta že napovedala tekmovanje občinskemu odboru SZDL v Selcah. Temu zgledu so sledili še ostali občinski odbori SZDL in sicer je Sovodnji napovedal tekmovanje Žirovcem, dočim so le-ti napovedali tekmovanje škofji Loki; prav tako pa so Poljane sosednemu odboru v Gorenji vasi, Zmirec pa je napovedal tekmovanje občinskemu odboru SZDL v Zabnici. Prav lepa politična razgibanost in živahnost za u-

deležbo na proslavi na Okroglici je v polni meri zajela tudi vsa mesta v kranjskem okraju in sedaj prednjači predvsem SZDL v škofji Loki, ki ima že nad tisoč prijavljencev, pa tudi SZDL v Trziču je z zanim-

njem prevzela te naloge in že napovedala tekmovanje ostalim občinskim odborom SZDL v kranjskem okraju.

Veliki praznik na Okroglici bo prav tako praznik zavednega prebivalstva kranjskega okraja, zato na svidenje na Primorskem.

v radovljiškem okraju

Na praznik Primorske se tudi v radovljiškem okraju pridno pripravljajo. Zzvočili so okrajni štab, mestne in občinske štabe, ki imajo dolžnost organizirati predpriprave za množičen izlet prebivalcev na Okroglico dne 5. in 6. septembra. Iz radovljiškega okraja se bo udeležilo proslave 10.letnice vstaje primorskega ljudstva okrog 7.000 ljudi; od teh jih bo 3000 z Jesenic. Iz Radovljice in z Jesenic bodo vozili posebni vlaki, avtobusi in kamioni, K sodelovanju bodo povabili vse godbe in pevske zборе kakor tudi ostale kulturne skupine radovljiškega okraja. Po možnosti bodo organizirali gostovanje že v tednu pred praznikom. Pri pripravah sodelujejo vse množične organizacije, štabi pa jim dajejo potrebna navodila. Poskrbele bodo, da se bo prebi-

valstvo izleta na Okroglico polnoštevilno udeležilo in tako častno zastopalo svoj okraj.

v Domžalah

in Kamniku

Pretekli četrtek je bil skupen sestanek zastopnikov vseh množičnih organizacij in sindikatov, na katerem so določili poseben odbor, ki bo vodil vse priprave. Po dosedanjih ugotovitvah sodeč, bo potreben poseben vlak za Domžale in bližnjo okolico. Razen tega pa bodo nekateri delovni kolektivi pohiteli na Okroglico z lastnimi avtobusi in kamioni.

Prav tako je v Kamniku postavljen poseben štab, ki vodi predpriprave za odhod na Primorsko. Delovni kolektivi živo razpravljajo o čimvečji udeležbi na tem partizanskem slavlju. Prijavljencev je že nad 1000 in tudi za udeležence iz občine Kamnik bo treba organizirati poseben vlak. Mnogi pa se bodo poslužili tudi lastnih prevoznih sredstev.

5. in 6. septembra vsi na Okroglico

Spet smrtna nesreča v železarni

Četudi je oddelek za higieniko in tehnično zaščito dela v jeseniški železarni na priznani višini, se je v ponedeljek, 10. t. m., pripetila v martinarini zopet smrtna nesreča. Tokratna žrtev je bil komaj 22 letni Stanko Likar, po poklicu čevljar iz Studorja, ki je prišel šele pred kratkim od vojakov. Ob prihodu vlaka v livno jamo, kjer je bil zaposlen, se je baže hotel umakniti za električno peč. Vlak je sunil v zaboj s peskom, ki je bil naložen na nasprotni strani tira, ga vrvel čez tir v zaboj s surovinami za električno peč, ta pa je podrl Likarja in ga pokopal pod seboj. Likar je težkim poškodbam podlegel v 10 minutah. Komisija je mogla ugotoviti le smrt, ki je nastala poleg ostalih poškodb tudi radi zloma lobanje. Ponesrečeni Stanko Likar je peti smrtna žrtev letošnjega leta v Železarni Jesenice. Prvi primer smrtne nezgode je bil pri visoki peči št. 1, ko se je

ponesrečil Franc Velikonja. Nesrečo je povzročila eksplozija hladilnika prebodega očesa. Drugi primer smrtne nezgode je bil v prometu, katerega žrtev je postal premikač Julijan Kurinčič. Te nesreče je delno krivo obratovodstvo, ker je zaposlilo mladoletnika na tako važnem delovnem mestu, delno pa ponesrečeni sam, ker ni upošteval varnostnih predpisov. Tretja žrtev je postala Rozka Debeljakova, ki je prišla v železarno po mesečni zaslužek in je po neprevidnosti hodila med razpetimi vagoni, ki so jo v trenutku podrli, da je obležala mrtva. Četrti primer smrtne nezgode je bil Matevž Larisi, ki ga je stisnil vsipni voz rudarne na plavžu. Nesrečo je povzročila neprevidnost ponesrečenca. Vse te nezgode so resen opomin članom delovnega kolektiva Železarne Jesenice, da bodo vestneje upoštevali varnostne predpise.

Športni teden v Kamniku

Tradicionalni športni teden v Kamniku se je začel v nedeljo s tekom po kamniških ulicah. Poleg domačih tekmovalcev so sodelovali še atleti »Odrada«, »Svobode« in »Železničarja« iz Ljubljane. Mladinci so tekli na 2.000 m, člani pa na 4.000 m dolgi progi. Krajevni sindikalni svet je poklonil krasen prehodni pokal za zmagovalca na mladinski progi, sindikalna podružnica podjetja »Kamnik« pa pokal za zmagovalca med člani. Start in cilj sta bila na glavnem trgu. Na mladinski progi je teklo 11 tekmovalcev. Zmagal je Herman Kaplja (Odrada) s časom 5:49,2, sledila pa sta Janez Pogačar (Svoboda) in Mitja Rebol (Kamnik). Med 6 člani je osvojil prehodni pokal Emil Kranj (Odrada) s časom 12:14,8. Drugi je bil Opaškar (Odrada), 3. Lezziza (Železničar), 4. Bručan (Kamnik). Občinstvo je v gostem špalirju živahno pozdravljalo tekmovalce.

Kamniški lahkoatlet Bručan je sodeloval na atletskem prvenstvu Slovenije in dosegel v teku na 10.000 m 3. mesto, v malem maratonu (50 km) pa 2. mesto s časom 2:07. Bručan je že prekoračil 43. leto, zato sta dosežena uspeha lep primer

vztrajnosti in ljubezni do športa. Naš športni veteran sodeluje na vsaki lahkoatletski prireditvi in daje dober zgled mlajšim športnikom.

* V Kamniku sta v teku dva turnirja za naslov drugo in tretje kategorije. V vsakem se bori po 14 šahistov. Sodelujejo tudi šahisti iz Komende, Podgorja in Duplice.

Košarka

ASK - Ljubljana : Partizan - Medvode (14:24) 28:56

V Medvodah je bila 16. avgusta odigrana prijateljska košarkaška tekma med mladinci ASK-a iz Ljubljane in domačega Partizana. V zanimivi in napeti igri je zaslužno zmagala ekipa Partizana z visokim rezultatom 56:28 (24:14). Najboljši iz domače ekipe je bil Dolinar Janez, od gostov pa Starman in Bulc.

Moštvi sta nastopila v naslednji postavi: ASK: Jančar 2, Bulc 8, Polk 3, Varoga 0, Novak 5, Starman 10.

Partizan: Dolinar 22, Bukovec 2, Tičar 8, Rupnik 0, Čuček 8, Knific 10, Knific II. 12, Jesih 4.

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

KINO

Kino »Storžič«, Kranj: do 24. avgusta italijanski film »Jutri bo prepozno«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo, 23. avgusta matineja ob 8.30 uri »Ustreljen ob zori«, ob 10. uri »La Malquerida«, 25. do 28. avgusta italijanski film »Srce«.

Letni kino »Partizana«, Kranj: do 23. avgusta francoski film »Ustreljen ob zori«; 24. in 25. avgusta ameriški film »Oklahoma Kids«; 26. do 28. avgusta ameriški film »Nevesta naprodaj«. Predstave ob 20. uri.

Kino »Svoboda«, Stražišče, Kranj: 21. do 23. avgusta mehiški film »La Malquerida«. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 18. in 20. uri. Ob 20. uri dvojni program »La Malquerida« in »Ustreljen ob zori«. V nedeljo predstave ob 16. in 20. uri. Matineja ob 10. uri italijanski film »Jutri bo prepozno«.

Kino »Plavž«, Jesenje: do 24. avgusta francoski film »Frizer za dame«, 25. do 27. avgusta angleški film »Encore«. Predstave ob delavnih ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma (vstopnina 10 din).

Mestni kino »Radio«, Jesenje: do 1. septembra zaprto. Kino Javornik-Koroška Bela: 21. do 23. avgusta angleški film »Pekel je razprodan«. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto

ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma vstopnina 10 din).

Letni kino »Svoboda«, Jesenje: do 23. avgusta ameriški barvni film »Konec sveta«, 24. do 26. avgusta francoski film »Vsa pota peljejo v Rim«, 27. do 30. mehiški film »Cantiflas Mušketir«. Predstave ob 20.30 uri.

Mestni kino Domžale: do 23. avgusta ameriški film »Intermezzo«; 26. in 27. avgusta francoski film »Prekletje«; 28. do 30. avgusta angleški film »Mandy«.

Mestni kino Kamnik: do 23. avgusta angleški barvni film »Ljubezen je lepa«, 24. do 27. danski film »Sirota Stina«.

OBJAVA

Obveščamo vsa športna in fizikturna društva Gorenjske, da se vršijo pregledi športnikov v športni ambulanti Jesenice, Nova bolnica, vsak torek od 18. do 20. ure. Pregledi so brezplačni in obvezni za vse aktivne športnike. Večje skupine javite predhodno!

MAJI OGLASI

Službo nudi podružnica DOZ v Kranju moškim absolventom ekonomskega, kmetijskega in gradbenega tehnikuma. Dalje kandidatom z nepopolno srednjo šolo (mala matura) za tehniško službo. Plača po uredbi.

Reflektanti naj pošljejo kolokovane prošnje z dokumenti na naslov: Državni zavarovalni zavod, podružnica Kranj, Prešernova 10.

Istotako rabimo življenjske inkasante pa vseh večjih krajih Gorenjske, Plača po efektu dela.

Nameščenka z večletno prakso išče mesta fakturistinje ali blagajničarke. Naslov v upravi lista.

Prodajam novo moško dvokolo »Lanksus« in dobro ohranjen »Bianchi«. Oblak, Gregorčičeva 2 dvorišče, Kranj.

Podpisanj Križnar Matija iz Stražišča 283 preključem očitek napram svoji ženi Križnar Uršuli, da mi je ukradla uro, ker vem, da to ni res.

Najditelja ženske kopalne obleke, izgubljene na Jelenovem dvorišču v Kranju 15. avgusta, lepo prosim, naj sporoči svoj naslov proti nagradi upravi lista.

Preključjem blok št. 12236, izdan v komisiji trgovini dne 4. 4. 1952; Marija Orehek, Prebačevo 5.

Posiv Prešernovcem

Vse borce Prešernove brigade in borce ostalih enot IX. Korpusa iz območja kranjskega okraja topla vabimo, da se

POZIV

Za udeležence izleta »Svoboda« radovljiškega okraja, ki bo v nedeljo, 23. AVG. NA ZAVRSNICO pri Žirovcih, bo poleg pojačanih rednih vlakov vozil z Jesenic do Žirovnice in nazaj tudi POSEBNI VLAK. Vlak ima odhod z Jesenic ob 8.30 uri. Poleg osebne vlaka bodo vozili tudi avtobusi, ki imajo z Jesenic odhod ob 6.30, 7.30, 8.30 in 9.30 uri.

Poslužite se ugodnosti in udeležite se izleta v čimvečjem številu!

Obvestilo potrošnikom!

Obveščamo potrošnike, da se je naša poslovalnica 6

»Dojenček«

PRESELILA V POSLOVALNICO 9 (bivši Sajovic)

Trgovsko podjetje **TKANINA** Kranj

Delavce, zidarje in vajence sprejememo

Delo zasigurano za vsa zimsko dobo. Dela se lahko več ur dnevno

GRADBENO PODJETJE MOSTE LJUBLJANA, Zaloška c. 51a

Iz Kamnika

Za borbo proti prahu smo letos dobili nov škroplilni avtomobil, ki je zdaj vsak dan dvakrat v akciji. Hvaležni smo LOMO, da je razširil škropljenje tudi na ceste proti kopalnici, Perovem in Duplici, kjer je promet z motornimi vozili najhujših vrst.

»Titan« gradi. »Titan« je letos dogradil na Perovem tri majhne stanovanjske bloke za delavstvo. V vsak blok so se vselile štiri družine.

Iz Jarš

Postajno poslopje, ki je bilo med vojno delno uničeno, so začeli zdaj obnovljati in dozidavati. Ko bodo končana gradbena dela, bo nova železniška postaja ena najlepših na kamniški progi.

Iz Sorice

Mnogoštevilnim izletnikom in planincem je Sorica že dobro znana po svojih številnih prirodnih krasotah: po izviru Sore, Ratitovcu, Poreznu itd. Tu je rojstna hiša slikarja Ivana Groharja, ki jo prav radi obiskujejo poznavalci njegove umetnosti. Krajina se odlikuje s čistim planinskim zrakom, z zdravilnim višinskim soncem, lepi okolici, pozimi pa z odličnimi smučskimi tereni. Zaradi ugodnega podnebja jo pripravljajo za klimatsko zdravljenje.

V Sorici je pošta, kmetijska zadruga s trgovino v novem zadrugnem domu in dobro znano gostišče »Pri pošti«. Ker je v letošnji sezoni Sorica uvrščena med priznane letoviške kraje, ima tudi možnost nuditi delovnim ljudem na odhodu vse tiste ugodnosti, kot jih nudijo ostale letovišarske postojanke Slovenije.

Iz Mengša

V torek popoldne je v 69. letu starosti za vedno zatisnil oči kapelnik godbe mengeške Svobode Peter Lipar.

Pestro je bilo njegovo življenje. V marsičem je povezan razvoj Mengša med obema vojnama z njegovim imenom. Celih 15 let je stal na čelu mengške občine. Je oče našega Petra Liparja, priznanega skladatelja in dirigenta pevskega zbora »France Prešeren« iz Kranja. Sam je gojil srčno željo, da doživi 70 letnico, to pa ne zaradi sebe, ampak zgolj zaradi tega, ker bo prihajajoče leto proslavljala 70 obletnico obstoja tudi mengeške godbe. Žal se mu ta želja ni izpolnila. Z njim je izgubil Mengeš poštenega delovnega človeka, ki je bil duša mnogih društev in organizacij.

Izpod Golice

V Mladinskem domu pod Golico zelo prijetno preživlja počitnice skupina jeseniških pionirjev. Gozdovi in livade okrog Doma jim nudijo dovolj prostora za priljubljene igre. Višinski zrak in odlična hrana pa jim tako prijata, da so iz dne-

va v dan bolj zdravi in okrogli. Starši, ki prihajajo k malim na obisk, so zelo zadovoljni z zdravjem in prijetnim življenjem svojih otrok. Pa tudi predstavniki nekaterih delovnih kolektivov radi obiščejo pionirje. Tako je v imenu Mestnega kino podjetja Jesenice obiskal pionirje direktor tov. Rems in jim prinesel za več tisoč dinarjev raznih dobrot. Pionirji so bili tega obiska zelo veseli in si želijo — kdo bi jim zameril — še več takih obiskov.

Spominu padlih v narodno-osvobodilnem boju se hočejo oddolžiti tudi prebivalci pod Golico in gradijo spomenik v bližini hotela. Spomenik bo iz rdečkastega surovega domačega marmorja. Vanj bodo vžidali spominsko ploščo z imeni tistih, ki so v tem planinskem kraju za svobodo darovali svoja življenja. Gradbena dela opravljaja Mestno gradbeno podjetje Jesenice.

Turistična sezona. Čeprav letošnje neugodno vreme nekoliko ovira poletno sezono, je v Domu pod Golico precej gostov iz Slovenije, Banata in Hrvaške, ki se prav prijetno počutijo in so z lepo okolico ter solidno postrežbo prav zadovoljni. »Dom pod Golico« je prijeten planinski hotel v višini 1000 metrov. Zelo radi ga obiskujejo slabotni in zlasti tisti, ki si želijo počitka.

Dupliški mizarji so zasloveli po svetu

Po glavni cesti Duplica — Kamnik srečujete dan za dnem težko naložene kamione in vozove, ki prevažajo upognjeno pohištvo (v glavnem moderno izdelane stole) iz tovarne Stol na Duplici na tovorni kolodvor v Kamnik. Kam gre vsa ta grmada stolov? — se boste radovedno vprašali.

V tovarni upognjenega pohištva nam kaj radi postrežejo s podatki. Skoraj 70% celotne tovarniške proizvodnje gre za izvoz. Imajo naročila iz ZDA, iz Francije, Avstrije, Holandije, Sirije, Egipta, Sudana, Kenije, Izraela, v zadnjem času pa se tudi Turčija močno zanima za njihove izdelke. Devize, to so bogat vir dohodkov tega podjetja in močan prispevek za krepitev domačega gospodarstva. Ostalo proizvodnjo pokupi domači trg, tako da delovni kolektiv »Stola« ni nikoli v zadregi glede naročil.

Dupliški mizarji so kot dobri strokovnjaki zasloveli širom po svetu. Doma jih pa poznamo kot varčne in preudarne gospodarje, ki skrbje za nenehno rast svojega podjetja. Pri njih vlagajo ves dobiček v dvig življenjskega standarda delovnega človeka. Obnavljajo tovarniške obrate, z novimi stroji izpopolnjujejo proizvodnjo, kar vse jih je stalo že težke milijone dinarjev. Razen tega so dali 7

Iz Preddvora

Kmetijska zadruga Preddvor je razglasila, da bo odkupovala borovnice za izvoz po ceni 45 din za kilogram.

Za vasi Spodnja, Srednja in Zgornja Bela je prevzemal borovnice sam preds. KZ Anton Valjavec v svojem hlevu na Sr. Belj. — Pri tehtanju se je na škodo nekaterih nabiralcev zmotil kar za 5 kg in še več.

Nazadnje pa je izjavil, da se je pri tehtanju uštel za 11 kg in je pri izplačilu še ta primanjkljaj odbil nabiralcem. 160 kilogramov borovnic je prevoznik odklonil, ker so bile preslabe za izvoz. Namesto, da bi predsednik take borovnice vrnil nabiralcem, ki so jih prinesli, je vsem brez izjeme odračunal neke procente. Predsednik Valjavec in njegov tajnik Vinko Vrečko sta potem borovnice namočila v sod, da bosta skuhala žganje.

Nabiralci prihodnje leto takim odkupovalcem ne bodo več prodajali borovnic. Za dobro blago hočemo tudi pošteno plačilo.

Iz Kranja

Zaradi neposejanja predvojaške vzgoje v centru mesta Kranja so bili kaznovani: Jože Zupančič z denar. kaznijo 2.000 din, Anton Jenko 800 din, Emil Vencelj 1.500 din in Valentin Hanzlovski 1.200 din.

milijonov za gradnjo novega mostu čez Kamniško Bistrico, 1 milijon za elektrifikacijo Duplice, dočim bodo ves presežek fonda plač vložili v sklad za izgradnjo stanovanjskih hišic. Res so letos že dovršili nov stanovanjski blok, to pa je še vse premalo, ker glede stanovanj vlada tu še velika stiska. Tako bodo še na jesen iz gospodarstvenega posloja napravili samski dom, na pomlad pa začeli z zidavo delavskih hišic. V kratkem se bodo lotili tudi gradnje kulturnega doma, v katero bodo vložili 58 milijonov dinarjev. Delavci so se obvezali, da bodo delali prostovoljno dve uri tedensko več in tako delajo za nov kult. dom že nad leto dni. Doslej imajo zbranih že veliko sredstev za gradnjo in tudi načrti so že gotovi.

V »Stolu« na Duplici živahno vre novo življenje. Delovni kolektiv izdaja tudi zelo zanimiv periodičen strokovni časopis »Stol«, kulturno in športno pa se udeležuje v SKUD »Zmagie in športnem društvu »Virtus«. 22. t. m. pridejo na obisk člani delovnega kolektiva »Edvard Kardelj« iz Nove Gorice. Tako se bodo medsebojno spoznali marljivi goriški in dupliški mizarji. 30. avg. pa bodo na Duplici odkrili spominsko ploščo 47 padlim borcev in talcem.

je rekla. Ves čas vožnje smo se ji morali vsi od srca smejati. Mojca je pri igri živa, pri vsaki se razvija boj kot kakšna druga. Med spanjem po polodne navadno vse spe, le Mojca je spet tista, ki ne miruje. Naša Mojca pa je tudi predzrna. Po dvakrat, trikrat ji je treba povedati, da razume, včasih pa kar na lepem odgovori, če ji ni kaj po volji. Pri kosilu, pri večerji in sploh pri mizi ne miruje, ter je vedno najbolj glasna. Kolektivno življenje ji bo prav dobro koristilo.

Jure je naš debeluško. Ze v koloniji je prišel okrogel, toda tu je postal pravcata polna luna. Vse mu tako tekne, da je tudi trebušček postal naphnjen kot balonček. Celu pri popoldanskem spanju ljubi mir in rad javi, kdo mu je kratil »potrebni« počitek za prebavo.

Miška je brez staršev. Živi pri teti. Zdej, ko je v koloniji, je tetki Nuši že parkrat potožila, da ji je dolgčas po tetici. Lepo se pogovorita s tetko in spet ji je dobro. Ko hodimo na izlete, je vedno v tetkini bližini. Prav rada jo ima. Saj je tako dobra mala punčka in tudi poredna ni. Njena tetica pa bi se gotovo zelo čudila, če bi videla Miško pri mizi, kako ji gre v slast prav vsaka jed — planinski zrak in življenje

Izmed vseh vrst kulturno-umetniške dejavnosti je na podeželju najbolj razvita dramatika. V letih po vojni je doživljala svojevrsten vzpon. V vojni opustošeni prosvetni domovi so bili obnovljeni in iz razredčenih igralških skupin so nastali že dokaj dobri igralški kolektivi.

Število prosvetnih dvoran počasi, a vztrajno narašča: združni domovi z dvoranami so omogočili igralško dejavnost v Cerkljah, na Primskovem, v Hotavljah, Sovodnju, Trbojah, na Kokrici in Visokem; enako bo kmalu na Češnjici v Selški dolini. Predilnica na Trati je zgradila lep kulturni dom. To leto so uredili manjšo, a lepo dvorano v Goričah, še to jesen

Slikar Ljubo Ravnikar razstavlja

Preteklo nedeljo je bila v mali galeriji Umetniške zadruge v Ljubljani odprta razstava slikarskih del prof. Ljuba Ravnikarja iz Kranja. Razstavljeneh je čez 40 akvarelov in gvašev s pokrajinskimi motivi iz Istre, Slovenskega Primorja, s poti »Po sledovih V. ofenzive« in s trpkimi spomini na življenje v italijanski internaciji.

Ze menavado Številen obisk razstave po domačinih in tujcih pričra o simpatijah do Ravnikarjevega slikarskega dela. Ne da bi se želel spuščati v strokovno ocenjevanje, moram kot preprost gledalec izraziti srečo in notranje zadovoljstvo ob teh tehnično dognanih in umetniško občutenih slikah. Trdno risarsko znanje, smisel za kompozicijo, razpoloženje in barvitost varuje Ravnikarja beganja po negotovih potih modernih struj. Zato se razstavljene umetnine ljudem čistega srca včre.

Vsekakor želimo našemu domačinu mnogo uspeha ob tej razstavi v Ljubljani. Pričakujemo pa, da nam prej ali slej tudi v Kranju pripravi samostojno razstavo svojega marljivega dela.

Obisk westfalskih Slovencev

Minuli petek je skupina westfalskih Slovencev prispela na tri. do štiritedenski obisk v domovino. Na Jesenicah so priskoraj sprejeli rojake, ki so prvič prišli v novo Jugoslavijo. Ob prihodu večernega brzovlaka je igrala godba na pihala. Na stotine Jeseničanov je vzklikalo dobrodošlico rojakom iz tujine. V imenu prebivalstva mesta Jesenice je pozdravil westfalske Slovence predsednik LOMO Jesenice tov. Maks Dolinar, v imenu množičnih

organizacij pa tov. Karl Kozar. Dobrodošlico je izrekel tudi tajnik Izseljeniške matice iz Ljubljane in jeseniška pionirka, ki je izročila vodji skupine tov. Čebinu šopek gorenjskih cvetic. V imenu westfalskih Slovencev se je zahvalil za prisrčen sprejem rojak Fr. Čebin, doma iz Zagorja, ki je dejal: »Z veseljem prihajamo na obisk v domovino, ki nam nekoč ni mogla nuditi kruha. Želimo se seznaniti z vsem, kar smo v novi, Titovi Jugoslaviji slišali že v tujini. Upamo, da bomo v času našega bivanja tukaj spoznali mnogo stvari na lastne oči in se prepričali o velikih podvigih naše domovine.« Zastopniku Izseljeniške matice je izročil vodja skupine darilo, nakar se je razvil prisrčen razgovor med zastopnikom izseljencev in zastopniki Jesenic. Otroci, ki so prišli s svojimi starši prvič v domovino, so navdušeno poslušali igranje jeseniških godbenikov in se radovali obiska v Titovi Jugoslaviji.

Ob zvokih godbe in prisrčnem pozdravljanju je odpeljal brzovlak 99 slovenskih izseljencev dalje proti Ljubljani, od koder je odpotovala še isto noč večina na svoje domove, oziroma med svoje širom Slovenije. Nekaj jih je ostalo še naslednji dan v Ljubljani. Ti so se poklonili našim herojem pred grobnico na Trgu herojev in položili na sarkofag venec z napisom »Slovenci iz Westfalije«.

Jože je dolg in tenek kot preklja in po žirovsko pripoveduje: »Lantvern je bil ukleden v jam in je ahtal sajo hčer...« Kot dečko se krepko drži, dočim se njegov sorojak Marko kar prerad pocmeri, samo če ga drugi le malo pocukne. Bratca Peter in Pavel pa si tudi v koloniji utrjujejo bratovsko ljubezen s pestmi — strček Kristof pa že zna poseči vmes, da se na koncu vsi trije smeji. Še cela vrsta je špel in Pepčkov in vsak po svoje prispeva, da je skupno življenje v koloniji veselo in kratkočasno.

pa bosta odprti novi dvorani v Davči in Leskovici. Zidavo kulturnih domov oziroma dvoran pripravljajo v Retačah, Žabnici in Dražgošah. Dovršen bo prosvetni dom v Poljanah in adaptiran v Gorenji vasi. Opremo odrov so izboljšali v Preddvoru, Podbrezjah, Naklem in drugod.

Tudi vsebinsko se je stanje izpremenilo. Valu mitingarstva v letu 1945 in 1946 je sledilo obdobje ostre borbe med napredno in reakcionarno mislečim delom amaterjev. Dast je moremu trditi, da se je ta borba povsem končala z zmago naprednega dela igralcev, opažamo, da se je stanje nekako normaliziralo. Zasluge za to imajo predvsem Svobode. Naši amaterji segajo že po težjih in sodobnejših delih. KUD Naklo je uprizorilo »Za stanovanje gre« in »Celjske grofe«, Svoboda Strazišče »Pohujšanje v dolini šentflorijanski« in »Dun. do Maroja«, Svoboda Primskovo in KUD Predosije »Rdeče rože«, KUD Senčur »Hasan aginico«, Svoboda v Tržiču »Dom Bernarde Albe« in »Krog s kredo«, KUD Voklo »Za stanovanje gre«, Preddvorčani pa so zaigrali »Kovarstvo in ljubezen«.

V tem obdobju je zlasti pe-reče vprašanje ustrezne izobrazbe igralcev in režiserjev. Brez dvoma bo šel razvoj v smeri kvalitetnejših del. Ta

razvoj pospešuje že splošna kulturna rast ljudi, posebej pa še dela poklicnega gledališča v Kranju in zimске predstave na podeželju. Ljudje so postali zahtevnejši.

Ker so vsa pretekla leta igralški kolektivi vlagali ves napor v ureditev dvoran in odrov, se vedno bolj pojavlja potreba po strokovno izšolanem kadru. To je pogoj za uspešen razvoj vaskih odrov. Okrajna zveza ljudsko-prosvetnih društev bo morala skupno z umetniškim svetom gledališča v Kranju poiskati različne možne oblike šolanja režiserjev-amaterjev.

V materialnem pogledu ja v tem času največja ovira pomanjkanje oblek. Mnogi odri bi kaj radi igrali klasična dela. Toda vprašanje ustreznih oblačil pokoplje marsikatero misel na Linhartovega »Matička«, Mollerovega »Skopuha« itd. Izposojevanje oblek v Ljubljani pri Ljudskem odru pa je od rok in drago.

Okrajna zveza LPD ima sicer v načrtu ureditev okrajne izposojevalnice oblek, vendar še nima dovolj denarnih sredstev. Z ustaljitvijo igralcev in režiserjev-amaterjev, z boljšo organizacijo Svobod in kulturnoprosvetnih društev ter z večjo skrbjo za pridobljeni materialni fond, bodo dani najosnovnejši pogoji za smotno in kvalitetnejše delo društev.

Izlet pod Stol - zgodovinski dan Svobodašev

Završnica, ki leži pol ure hoda od Žirovnice, je sicer neznan kraj, ki pa je bil v staro Jugoslaviji jeseniškim kovinarjem, predvsem pa gorenjskim svobodašem kaj dobro znan. Tega starega zbornega mesta, kjer so se nekoč kovali temelji naprednemu gibanju, so

se svobodaši radovljiškega okraja ponovno spomnili, zato so se odločili, da bo na Završnici okrajni zlet Svobod. Inicijativni svobodašev so sledile — ne le Svobode — ampak tudi vsa kulturnoprosvetna društva okraja Radovljica. Na Završnici se bodo v nedeljo, 23. avgusta, sestali številni stari in mladi svobodaši in člani ostalih društev okraja Radovljica. Na kraju, kjer so sprejemali nekoč važne sklepe, hočejo tudi to pot utrditi društveno delovanje radovljiškega okraja. Pripravljalni odbor, ki ni imel malo dela, je pohvalno izvedel vse predpriprave in omogočil desetisočnemu udeležbo na zletu. Na lepi jasi ob umetnem jezeru na Završnici so postavili tribuno, odre in paviljone. Oskrbeli bodo avtobuse in kamione za prevoz izletnikov, organizirali ojačenje rednih vlakov in posebni vlak na progji Jesenice — Žirovnica, Pevski zbori, godbe na pihala, folklorne skupine in recitacijski zbori so se na kulturnem nastop, ki bo sledil, lepo pripravili. Nastopil bo združen moški zbor, v katerem bo okrog 150 pevcev radovljiškega okraja. Završnica bo ta dan sprejela približno deset tisoč prebivalcev radovljiškega okraja. Podjetja in ustanove, ki posedujejo svoja motorna vozila, bodo organizirale izlete z avtobusi in kamioni, kmetje pa se bodo pripeljali na okrašenih vozovih, obličeni v narodne noše. Tako bo izlet tudi pester in v resnici slovenski. Po poti, ki so jo začrtali stari jeseniški svobodaši Perko, Kralj, Taler, Strazišarji, Cufar, Mliakar in drugi, bodo stopali tudi mladi svobodaši. Zbližali bodo delavce iz tovarn in delovne kmete, s čimer bo dosežen politični cilj izleta. Na Završnico bo prišel tudi predsednik IS tov. Edvard Kardelj, Ivan Regent in drugi predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij.

Obiščite lepo izletno točko pod Stolum in manifestirajte z delovnim ljudstvom!

Poziv borcev GRADNIKOVE BRIDADE kranjskega okraja

Pripravljalni odbor organizirala udeležbo interne proslave GRADNIKOVE BRIGADE, ki bo 30. tm. v Podragi, ter zato poziva vse bivše borce te brigade, da se prijavijo do 27. tm. med 8 in 14 uro na trg. podjetju »Preskrba« v Kranju (pri Petru I. nadstropje, tel. št. 128). Prijavijo naj se osebno ali po telefonu tov. Hafner Mirotu.

Skupinski odhod iz Kranja bo 29. tm. ob 15. uri. Vrnemo se 30. tm. zvečer. Prevoz bo brezplačen!

Nadaljne informacije se dobijo pri prijavi.

Pripravljalni odbor.

Ali jih spoznate

Trideset jih je — pionirjev in pionirk. Otroci iz raznih krajev kranjske okolice, vse tja do Žirov, so se združili v strnjene kolektive, da prežive tri tedne počitnic skupno v novem okolju. V lepem šolskem poslopju z velikim igriščem okoli njega so našli svoj dom. Razredi s širokimi svetlimi okni, polni cvetovih raznobarnih petunij, so njih spalnice, slavnjače pa njih ležišča. Res niso tako mehke kot doma, a spi se še lepše, saj so pionirji po razgibanem dnevu dovolj utrujeni.

Kamor pogledaš iz našega novega doma, povsod samo zelenje — bližnji hribi, polni raznih listavcev, smrek, borov in macesnov, za njimi pa venec visokih gora Karavank s strmimi skalami in belimi prodatimi lisami. Kot mehko gnezdo smedi gostih vej drevesa je položena v to lepo okolje planinska vasica, ki jo struži z ene strani travnata Kriška gora s Tolstim vrhom, ponosni goli Storžič, z druge pa raztegnjeni greben Košute, v čigar naročju leže vabljive Kofce, v ozadju pa se košati s svojim visokim čelom Begunjščica, za njo pa rahlo kukca Zelenica. Gotovo ste že uganili, da je ta planinski raj v Storžičevem kraljestvu Lom nad Tržičem.

Mirno in tiho je sicer vsak dan v tej vasici, toda zdaj, ko tu žive naši malčki, vlada prvi živ.žav. Koliko lepota in bogastva nudi odprtim otroškim dušam ta gorski svet, koliko lepih doživljanj se rišejo dneвно v svoje spomine, ne bomo tokrat opisovali, poročali vam bodo oni sami, tako pristno otroško in preprosto, kot pač znajo ti čebļjavi otroci, ko se vrnejo... Mi pa vam hočemo povedati kakšen pisan cvet je v našem kolektivu.

Boža je med največjimi in prav rada pomaga mlajšim pri pospravljanju. Razvedrila išče pri šahu in drugih igrah. Večkrat pa nam ob spremljavi harmonike zapleče kak balet. Kadar je dežurna, je soba vedno lepo počiščena in hodnik lepo pomit. Tudi zahtevna ni Boža. Nekoč pri malici bi Metka, Boža in nekaj drugih še rade sadja. Tetka pravi: »Pogledala bom, če je še za vse.« Boža pa pravi: »Kar ostalim dajte!« Tetka je vedela, da bi Boža še jedla. A ona ni egoist. Na Storžič je dobro hodila, ko pa smo se vračali, je bilo bolj težko. Dvanajstletna deklica šele postaja turistka. Njena slabotna pljuča pa se krepijo.

Ze ob odhodu iz Kranja mi je neka mamica naročala, naj pazim na Mojco. »Živa je«, mi

Janko Blažej

Beinn Narnein

SAMOTEN VRH NA ŠKOTSKEM

V popoldanskih urah sem z brzovlakom preko Carlisle-a in Kilmarnocka prispel v Glasgow. Član organizacije »International Tramping Tours« me je čakal pri izhodu in kmalu sva se, sedeč v prvem nadstropju avtobusa v polževem tempu premikala po obljudenih ulicah vele mesta. Promet v centru mesta je v velikih milijonskih mestih, kakor so London, Manchester ali Glasgow res pravi problem. Človek opravi svoje opravke še najhitreje peš. Osebnih avtomobilov se premikajo zelo počasi ter morajo čakati na signale na križiščih; ulice so za promet odločno premajhne. Tramvaj je vozilo preteklosti; zelo zaustavlja promet in povzroča precej škripanja. Vendar je znatno cenejši kot enonadstropni avtobusi ali pa trolejbusi, ki so pa kljub temu že v več britanskih mestih zamenjali tramvaj.

Nekaj ur kasneje sem se navečerjal, si ogledal muzej 500 let stare univerze, kjer mi je paznik naredil celourno predavanje o škotskih slikarjih v čudovitem škotskem dialektu ter se razgledal po parku kralja Jurija. V predavalnici moderne inštituta za fizikalno kemijo sem pregledal svoje diapozitive ter se povzpel na ploščato streho zgradbe. Nad vsem mestom se je dvigal fin prah in na zapadu je skozenj medlo sijalo zahajajoče sonce. Mesto mi je bilo precej domače; vse hiše so večnadstropne, medtem ko ima v angleških mestih vsaka družina svojo majhno hišico z vrtom. Čutil sem tudi, da sem na Škotskem. Ljudje so me popravljali, da nisem v Angliji, temveč v Britaniji, kar na noben način ni eno in isto. Kraljica Elizabeta se po krivici imenuje Elizabeta II, ker Škoti še nikoli niso imeli kraljice Elizabete I. in so se z Angleži združili v unijo šele kasneje. Vse te stvari so se jim zdele očitno tako važne, da jih morajo tujuca najprej povedati.

Spremljevalec me je vprašal, če imam kakšne posebne želje. Seveda sem imel željo: rad bi si ogledal škotske gore, Gorski svet Škotske sem dobro spoznal iz literature že v domovini in vrhovji so me silno mikali še preden sem pristal v Dovru. Toda kazalo je slabo. Moje predavanje so mi postavili ravno na sredino trodnevne obiska in kar je bilo še slabše: prispel sem ravno sredi tedna, ko so bili vsi znanci zaposleni in nihče ni bil prost, da bi mogel iti z mano. A tudi to smo uredili. Opremil so me z zemljevidom in s kompasom ter mi obljubili, da me bodo spravili na vlak in zopet pričakali pri prihodu. Potovanje po Veliki Britaniji je bilo zame namreč največji problem. Vlaki odhajajo zelo pogosto in v različne smeri. Velika mesta imajo vedno po več kolodvorov, ki med seboj niso v zvezi. Tako sem se povrnil zvečer na popolnoma drug kolodvor in v drug del mesta, kakor sem odpotoval iz njega zjutraj. Precej časa je potrebno, da se človek temu vrvežu in naglici na železnici privadi.

Po dobri uri vožnje z vlakom sem v Craigendoranu prestopil na lokalni vlak. Bil sem že daleč sredi škotskega višavja in na specialnem zemljevidu sem že mogel zasledovati svojo pot. Majhno in prijazno škotsko mestece Helensburgh je ostalo za mano in nekaj milj dalje proti severu je bilo večje pristanišče, kjer je bilo zasedranih nekaj velikih ladij.

Ves čas pa je nekaj desetnih metrov pod mano ležalo morje. Škotska je silno razčlenjena dežela. V obalo se zajedajo številni ozki in dolgi morski zalivi, tudi jezera med gorami so zelo številna. Vozil sem se nad Loch Longom, zalivom, ki ni nikjer širši kot 10 km, v celno sega pa vsaj 50 km daleč. Po

morju so plavali čolničji ter risali bele črte v modro gladino. Drugod je iz dolinice tekla potok, ki je nanesel v morje že majhno sipino. Tod je stalo tudi nekaj hiš. Tu in tam so bili na pobočjih redki in umetno zasajeni ter zelo negovani gozdovi; ob obali je vodila lepa asfaltirana cesta.

Moje oko je pa hrepenelo le po gorah, iskalo je ponosne škotske vrhove. Ni mi bilo treba dolgo čakati. Hribi na drugi strani zaliva so postajali vedno višji in pogled na zemljevid mi je povedal, da so že preko 2000 čevljev (609 m) visoko.

Ceremonije ob izvolitvi rektorja na Škotskem

ki. Ura mi je kazala, da se bom le še kakih 15 minut vozil po tem čudovitem kočniku škotske zemlje, ko so se na severozapadu začeli odgrinjati vrhovi, ki so bili tega dne moj cilj.

Silno in mogočno, tik iznad morske gladine se je dvigal Beinn Narnein, visok 3036 čevljev (945 m); poleg njega Cobler, ki je bil sicer bolj divji in nasekan, a ni segal niti 3000 čevljev visoko. Odločiti sem se moral še v vlak, na kateri vrh se bom povzpela, kajti čas mi je bil precej odmerjen. Odločil sem se za višji vrh, čeprav so bile težave tem manjše.

Vlak se je ustavil v Arrocharju, na končni postaji in mojem izhodišču za današnji dan. Dalj časa se že nisem resno spoprijel z goro in moje hrepenenje po tujih gorah je bilo vedno večje. Zato je vse v meni kar drgetalo kot nape-ta struna. Smer vzpona na goro sem določil že z vlaka in imel sem jo tako jasno v glavi, da bi našel vrh tudi v temi sredi noči. Ničesar več me ne bi moglo zadržati. Redki so trenutki, ko tista silna težnja doseči vrh tako zelo prevzame alpinista, da nekako izključi njegov razum in v njem prevlada le še čustvo. Odsel bi takrat na pot brez obotavljanja, tudi če bi vedel, da me čaka na gori usoda. Takšnega ključa gora že dolgo nisem več čutil v sebi; od tiste zime leta 1949 dalje ne več, ko sem izvedel vrsto težkih zimskih vzponov in nato končal v bolnici z zmrznjenimi nogami.

Kar stekel sem po cesti tistih nekaj kilometrov daleč, ki so me še ločili od podvzočja. Prezrl sem osebni avto, ki se je ustavil, da bi me popeljal dalje. Potovanje na »avto-stop« je v Britaniji vsaj v manj obljudenih predelih zelo običajno. Sicer sem pa hotel to svojo pot iti sam.

Gora se je pričela tik ob obali. Zavil sem s ceste, pre-skočil ograjo ter se pričel vzpenjati po travnatem pobočju.

Po dobri uri in pol hoda sem spoznal, da me je gora le prevarila. Računal sem, da bom v poldrugih urah na vrhu, pa so se pred mano dvigale vedno

nove pregrade in v kotanjah so bila obširna snežišča, ki jih iz doline sploh nisem videl. Kmalu sem bil moker skoraj do kolen. Koncem koncev mi je v granitnem svetu gora še zares pokazala zobe. V svoji zagnanosti sem se ujel v past, kjer sem moral odvržeti palico ter uporabiti svoje znanje plezalne tehnike, če se nisem hotel vračati in iskati prehoda levo in desno.

Vrh ni mogel biti več daleč. In res sem kmalu stopil na visoko planoto, kjer sem zaman iskal najvišje točke. Vrh, kot sem ga pričakoval, ni

zdraviljal Ben Lomond (3192 čevljev); pod njim pa se je ble-stelo že v drugi dolini jezero Loch Lomond, ki je celinsko jezero in ima sladko vodo. Okoli tega jezera so spleli tam-kajšnji prebivalci pod gorami cel niz zgodb, ki segajo še daleč nazaj v boje med keltsko govorečimi Škoti ter german-skimi Juti, Angli in Sasi.

Celotna pokrajina pa je nar-edila name žalosten in težak vtis. Goli leže silni in mogočni vrhovi, le borna trava raste po njihovih pobočjih. Redki so gozdovi in še daleč ne tako svetli in veseli, kakor v domo-vini. Granit, iz katerega sestoj-e gore, je temačen in črn, pravo nasprotje belega apnen-ca pri nas. Trda in temna leži daljna pokrajina, le bela snežišča mežikajo proti nebu in valovi morja butajo ob nje-ne obale. Težak je njen dih in zamolkel, prikrit ter ledenomrz-el njen utrip. Leden kakor veter, ki divja preko oceana in se ne ustavi ob otoku. Moja domovina je pa lahka in vese-la, razigrana in razposajena kakor magajiva pesem.

Zamikal me je dolg greben do naslednjega vrha A Chroisa (2785 čevljev). Naglo sem se-stopil do prve škrbine. A ko sem videl kakšen vzpon me čakal do prvega roglja, sem se usedel ter pogledal na zemlje-vid. Greben je bil predolg, vle-kel se je skoraj tri in pol kilo-metre daleč, nato me je čakal še povratek v dolino. Ura je bila že poldna, ob sedmih zve-čer sem moral v Glasgowu stopiti za predavateljsko mizo.

Preostali čas sem preležal ter presnal v zavetju na škr-bini. Zasedel sem se predolgo. Moral sem hiteti na vlak. Na sestopu sem se vdrl do kolena v močvirnato mlakužo, kar je za nas pač nenavadno; v njih-ovem gorskem svetu pa so obširne močvare na pobočjih vsakdanji pojav. Bolje je bilo, ko so potok Allt Sugach sredi pobočja zajeli v rezervoar in ga po ceveh speljali v dolino.

V zadnjem hipu sem še ujel vlak ter se dodobra oddahnil šele med vožnjo. Pod mano so zopet risale ladje v gladino Loch Longa bele črte, na se-verozapadu pa so se počasi od-mikale sedaj že znane gore. Ko je vlak zavil okoli pobočja sem jih izgubil izpred oči. Čutil sem se nekako umirjenega. Davna želja se mi je izpolnila.

Štirje iz Kranja s čolnom po Savi

Vsi vaški psi že besno la-jajo, ko končno le dobimo mla-dega moža, ki nam preskrbi nekaj kruha in sadja. Dva o-staneta v čolnu, drugi si po-steljeno kar za dišečimi seno-nimi kopami.

Naslednje jutro smo šli vprašati na ladjo - vlačilca, če bi nas potegnili do Siska. Na žalost so imeli tisti dan delo le v bližini in spet smo morali prijeti za vesla. Najbolje bi bilo, da bi šel kdo naprej peš v Sisk in bi se pobrigal za ladjo. Za to važno nalogo smo izbrali primernega moža z naj-daljšimi koraki. Ko se je čoln ob dveh bližal ustju Kolpe, nas je prijatelj že pričakoval. Z ostrim krikom »governor-riških indijan. plemen: »U-a!« je dal posadki vedeti, da je vse v redu.

Še pred neurjem tistega ve-čera smo privezali čolnov kljun za dolg rečni tanker. Zanimali smo se še, kdaj bo drugo ju-tro odplul vlačilec »Kozara«, ki nas bo vlekla s tankerjem vred; nato smo se podali v mesto iskat kaj za pod zob.

Ob svitu smo že ždeli vsi dremavi v pristani. Odhod. Ni smo še pluli dolgo, ko so visok-valovi vdrli čez palubo našega čolna in ga odtrgali. Na kapitanovo povelje smo takoj sko-čili v mrzlo reko. Zdalj smo odtrgan čoln rajz zvelkli na tanker, kjer bo bolj varen. Po vodi je odšlo nekaj našega to-vara, med drugim tudi kintin; mi smo se pa z vsako miljo bolj bližali domovini komarjev, mrzličarjev.

Tanker nekajkrat presega svojo ladjo po dolžini. Prevoz tovara — našega je bilo trlin-

štrideset vagonov nafte — je po reki veliko cenejši kot z železnico. Zato uporabljajo rečni promet, kjer je le mogoče. Posadko tankerja št. 17017 se-stavljata le dva moža: krmilar Pero in mlad fant, njegov po-magač. Oba imata polne roke dela. Krmilar vrti težko že-lezno kolo od zore do mraka, na vsakem ovinku najprej na eno, potem pa na drugo stran. In ovinkov je nešteto.

Štrček Pero je dal svojo ku-hinjo v uporabo našemu ku-harju, ki mu je zato dvakrat na dan nosil na mizo svoje proizvode. Drugi smo pomagali pri krmilju, a smo morali zanj poprijeti vsi štirje, da se je kolo sploh zavrtelo. Na enolični vožnji smo si kar porazde-lili med seboj opravke, da je čas hitreje mineval. Resorji so bili ti-le: Stari je pisal ladijski dnevnik, Pico risal, Lojze je bil kuhar, Štancar posebni ku-har za kavo (drugače se je ukvarjal z muziko), Westman pa je spal. Vseh skupaj se je prišla neodzdravljiva mornar-ska lenoba. Zanimivo je bilo le kdaj pa kdaj poškiliti skozi daljnogled na kopno, kjer so se spretavali ptiči različnih obvodnih vrst. Ladja je mnila na uro povprečno deset kilo-metrskih tabel, vidnih na ob-režju. Mornarji so zdaj z dalj-gimi palicami preiskali rečno globino. Mirno smo pluli mimo plavajočih mlinov, vrb, topolov in širnih polj.

1. avgusta smo odpluli šele, ko se je dvignila silva meglena koprena. Rečna plovlja je nam-reč zaradi sipin celja nevarnej-ša od obalne morske; zato se tudi ves promet čez noč ustavi.

Najmodernejši mlin na svetu. V Britaniji je bil otvorjen najmodernejši mlin na svetu. Vsi obiskovalci novega mlina so si edini, da je to najbolj dovršena tovarna na svetu. Noben proizvodni proces ni tako popoln, kot mletje žita v modernih mlinih. Žito, ki prihaja z ladjami, z vlačilci ali vagoni, spravijo v skladišča, nato se zrne čisti, meša, melje in spreminja v moko ter končno tehta in spravlja v vreče samo s pomočjo strojev, tako surovina sploh ne pride v dotik s človeškimi rokami.

Kemikalije iz sladkorja. V Sydneyju je te dni generalni guverner Avstralije Sir William Slim otvoril kemično tovarno, v kateri bodo pridobivali vse surovine iz avstralskega sladkorja. Tovarna, ki je stala 4.500.000 avstralskih funtov, je last avstralske firme Colonial Sugar Company in angleške firme Distillers Ltd. Tovarna bo proizvajala kemikalije, ki jih je dosedaj Avstralija morala uvažati. Med kemičnimi produkti, ki jih bo tovarna izdelovala, bo tudi celulozni acetat, ki je potreben pri proizvodnji umetne svile, ki jo izdeluje nova tovarna v Newcastleju v Novem južnem Welsu.

Zračno oskrbovanje najbolj osamljenega kraja na svetu. Pet hidroavionov tipa »Sunderland« iz letalske baze v Pembroke Docku je odletelo na severo vzhodno Grönlandijo. Naloga teh hidroavionov je bila, da pripeljejo zaloge sveže hrane in opreme angleški severno-grönlandski ekspediciji, ki se že dve leti nahaja v tem delu sveta. Letala, ki so pristala na nekem jezeru, ki v tej letni dobi nekaj tednov ni zamrznjeno, je pričakal vodja ekspedicije kapetan Simpson.

Zamotana ura. Leta 1496 so v Reggio Emiliji sestavili znano in zelo komplicirano uro, ki je na stolpu »Torre dell'orologio«. Poleg časa zaznamuje ura tudi pot planetov in zvezd. Na vrhu stolpa bijeta ure dva bronasta črna.

Anglija je bila republika. Leta 1649 je bila Anglija proglašena za republiko in postala Commonwealth. To se je zgodilo takrat, ko je bil kralj Charles I. kot sovražnik ljudstva obsojen na smrt. Republika je obstajala do leta 1660, ko je prišel na prestol sin usmrčenega kralja, Charles II.

Največji globus na svetu. Dosedaj največji globus na svetu, ki bo imel premer 9 metrov in se bo vrtel okoli svoje osi, bo izdelal neki geografski inštitut v Ameriki. Izdelava bo stala 250.000 dolarjev. Na globusu bo zemlja izgledala tako kot jo vidimo iz višine 8000 metrov.

Odkrili so grobnico Ramzesa III. 30 km zahodno od Marsa-Matruh, med Aleksandrijo in egiptsko-libijsko mejo, so odkrili grobnico faraona Ramzesa III. Židovi grobnice so iz kamenitih blokov, popisani s hieroglifi in risbami, ki predstavljajo bitko med Ramzesom III. in Libijci leta 1300 pred n. št. Zanimivo je, da se je ta bitka vršila na istem mestu, kjer so bile odločilne borbe med Angleži in Nemci v drugi svetovni vojni.

Odkrili so staro punsko mesto. Skupina francoskih arheologov je pred kratkim odkrila ostanke nekoga punskega mesta na polotoku, ki južno od Tunisa sega v Sredozemsko morje.

Znanstveniki domnevajo, da so to mesto sezidali fe-ničanski mornarji med leti 400—300 pred našim štetjem. Mesto je bilo verjetno porušeno v tretji punski vojni (149—146 pred n. št.) istočasno kot Kartagina. To mesto pa Rimljani, kot izgleda niso obnovljali tako kot Kartagina. Zgradbe, ki so jih našli na razvalinah spominjajo na berbersko arhitekturo.

Ljudje so se potegnili. Ko so nemški medicinski krogi prvokrat objavili, da so danes ljudje povprečno večji kot pred 50. leti, so to vest mnogi sprejeli z nezaupanjem.

Prvo merjenje na osnovi znanstvenih metod pa je potrdilo nemško objavo. Znanstveniki so ugotovili, da je povprečna velikost 14-letnega fanta leta 1903. bila 146,4 cm, v letu 1952 pa 152,7 cm, t. j. za 6 cm večja.

ima svoj center rečna mornarica.

Kot običajno smo drugi dan zgodaj odrinili. Do Beograda je še nekaj ur, moramo se pripraviti na pristanek. Rečni otok Ada Ciganlija je za nami, drug za drugim slikovito sledijo otočki Robijaška ada s Partizanovim kopaljščem, ladjedelnica, mostova čez Savo, savsko pristanišče, Novi Beograd, Kalemegdan, Donava, letališče JAT, Zemun.

Na cilju smo! Čoln smo spustili v vodo in še zadnjokrat pomahal v slovo gostoljubnim mornarjem in krmilarju Peru. Veslati smo morali nazaj do kopaljšča na Robijaški adl, kjer so nas že pričakovali časniki, fotoreporterji in predsednik društva »Partizan«. Zvečer nas je društvo pogostilo, drugi dan smo pa bili gostje pri predsedniku planinskega društva.

Čoln, precej zmajan od dolge vožnje smo prodali in se še isti dan, 4. avgusta, poslovili od Beograda.

»Vidiš, tako se je izpolnila naša dolgoletna želja kljub vsem črnim prerokom in obetom. Veliko smo se naučili na potovanju. Ko smo pluli po sledovih starih slovenskih čolnarjev pred stoletji, smo spoznali Savo in ljudi ob njej.« Tako je prijatelj končal svoje pripovedovanje o savski ekspediciji. Sedela sva v senci ute, obraščene z vinsko trto in na mizi je ležal odprt ladijski dnevnik. Spodaj v skralni soteski pa je reka valila svoje vode proti beli prestolnici.

J. K.

Dapisujte v „Glas Gorenjske“

Iz Kamnika

Za borbo proti prahu smo letos dobili nov škroplilni avtomobil, ki je zdaj vsak dan dvakrat v akciji. Hvaležni smo LOMO, da je razširil škropljenje tudi na ceste proti kopalnici, Perovem in Duplici, kjer je promet z motornimi vozili najživahnejši.

»Titan« gradi. »Titan« je letos dogradil na Perovem tri majhne stanovanjske bloke za delavstvo. V vsak blok so se vselile štiri družine.

Iz Jarš

Postajno poslopje, ki je bilo med vojno delno uničeno, so začeli zdaj obnavljati in dozidavati. Ko bodo končana gradbena dela, bo nova železniška postaja ena največjih na kamniški progi.

Iz Sorice

Mnogoštevilnim izletnikom in planincem je Sorica že dobro znana po svojih številnih prirodnih krasotah: po izviru Sore, Ratičevu, Poreznu itd. Tu je rojstna hiša slikarja Ivana Groharja, ki jo prav radi obiskujejo poznavalci njegove umetnosti. Krajina se odlikuje s čistim planinskim zrakom, z zdravilnim višavskim soncem, lepi okolici, pozimi pa z odličnimi smučskimi tereni. Zaradi ugodnega podnebja jo priporočajo za klimatsko zdravljenje.

V Sorici je pošta, kmetijska zadruga s trgovino v novem združbenem domu in dobro znano gostišče »Pri pošti«. Ker je v letošnji sezoni Sorica uvrščena med priznane letoviške kraje, ima tudi možnost nuditi delovnim ljudem na odhodu vse tiste ugodnosti, kot jih nudijo ostale letovišarske postojanke Slovenije.

Iz Mengša

V torek opoldne je v 69. letu starosti za vedno zatihel oči kapelnik godbe mengeške Svobode Peter Lipar.

Pestro je bilo njegovo življenje. V marsičem je povezan razvoj Mengša med obema vojnama z njegovim imenom. Celih 15 let je stal na čelu mengške občine. Je oče našega Petra Liparja, priznanega skladatelja in dirigenta pevskega zbora »France Prešeren« iz Kranja. Sam je gojil srčno željo, da doživi 70 letnico, to pa ne zaradi sebe, ampak zgolj zaradi tega, ker bo prihodnje leto proslavljala 70 obletnico obstoja tudi mengeška godba. Žal se mu ta želja ni izpolnila. Z njim je izgubljen Mengeš poštenega delovnega človeka, ki je bil duša mnogih društev in organizacij.

Izpod Golice

V Mladinskem domu pod Golico zelo prijetno preživlja počitnice skupina jeseniških pionirjev. Gozdovi in livade okrog Doma jim nudijo dovolj prostora za priljubljene igre. Višinski zrak in odlična hrana pa jim tako prijata, da so iz dne-

va v dan bolj zdravi in okrogli. Starši, ki prihajajo k malim na obisk, so zelo zadovoljni z zdravjem in prijetnim življenjem svojih otrok. Pa tudi predstavniki nekaterih delovnih kolektivov radi obiščejo pionirje. Tako je v imenu Mestnega kino podjetja Jesenice obiskal pionirje direktor tov. Rems in jim prinesel za več tisoč dinarjev raznih dobrot. Pionirji so bili tega obiska zelo veseli in si želijo — kdo bi jim zamislil — še več takih obiskov.

Spomenu padlih v narodno-osvobodilnem boju se hočejo oddolžiti tudi prebivalci pod Golico in gradijo spomenik v bližini hotela. Spomenik bo iz rdečkastega surovega domačega marmorja. Vanj bodo vzdali spominsko ploščo z imeni tistih, ki so v tem planinskem kraju za svobodo darovali svoja življenja. Gradbena dela opravlja Mestno gradbeno podjetje Jesenice.

Turistična sezona. Čeprav letošnje neugodno vreme nekoliko ovira poletno sezono, je v Domu pod Golico precej gostov iz Slovenije, Banata in Hrvaške, ki se prav prijetno počutijo in so z lepo okolico ter solidno postrežbo prav zadovoljni. »Dom pod Golico« je prijeten planinski hotel v višini 1000 metrov. Zelo radi ga obiskujejo slabotni in zlasti tisti, ki si želijo počitka.

Dupliški mizarji so zasloveli po svetu

Po glavni cesti Duplica — Kamnik srečujete dan za dnem težko naložene kamione in vozove, ki prevažajo upognjeno pohištvo (v glavnem moderno izdelane stole) iz tovarne Stol na Duplici na tovorni kolodvor v Kamnik. Kam gre vsa ta grmada stolov? — se boste rado vedno vprašali.

V tovarni upognjenega pohištva nam kaj radi postrežejo s podatki. Skoraj 70% celotne tovarniške proizvodnje gre za izvoz. Imajo naročila iz ZDA, iz Francije, Avstrije, Holandije, Sirije, Egipta, Sudana, Kenije, Izraela, v zadnjem času pa se tudi Turčija močno zanima za njihove izdelke. Devize, to so bogat vir dohodkov tega podjetja in močan prispevek za krepitev domačega gospodarstva. Ostalo proizvodnjo kupijo domači trg, tako da delovni kolektiv »Stola« ni nikoli v zadregi glede naročil.

Dupliški mizarji so kot dobri strokovnjaki zasloveli širom po svetu. Doma jih pa poznamo kot varčne in preudarne gospodarje, ki skrbijo za nenehno rast svojega podjetja. Pri njih vlagajo ves dobiček v dvig življenjskega standarda delovnega človeka. Obnavljajo tovarniške obrate, z novimi stroji izpopolnjujejo proizvodnjo, kar vse njih je stalo že težke milijone dinarjev. Razen tega so dali 7

Iz Preddvora

Kmetijska zadruga Preddvor je razglasila, da bo odkupovala borovnice za izvoz po ceni 45 din za kilogram.

Za vasi Spodnja, Srednja in Zgornja Bela je prevzemal borovnice sam preds. KZ Anton Valjavec v svojem hlevu na Sr. Beli. — Pri tehtanju se je na škodo nekaterih nabiralcev zmotil kar za 5 kg in še več. Nazadnje pa je izjavil, da se je pri tehtanju uštel za 11 kg in je pri izplačilu še ta primanjkljaj odbil nabiralcem. 160 kilogramov borovnic je prevoznik odklonil, ker so bile pre slabše za izvoz. Namesto, da bi predsednik take borovnice vrnil nabiralcem, ki so jih prinesli, je vsem brez izjeme odračunal neke procente. Predsednik Valjavec in njegov tajnik Vinko Vrečko sta potem borovnice namočila v sod, da bosta skuhalo žganje.

Nabiralci prihodnje leto takim odkupovalcem ne bodo več prodajali borovnic. Za dobro blago hočemo tudi pošteno plačilo.

Iz Kranja

Zaradi neposežanja predvojaške vzgoje v centru mesta Kranja so bili kaznovani: Jože Zupančič z denar. kaznijo 2.000 din, Anton Jenko 800 din, Emil Vencelj 1.500 din in Valentin Hanzlovski 1.200 din.

milijonov za gradnjo novega mostu čez Kamniško Bistrico, 1 milijon za elektrifikacijo Duplice, dočim bodo ves presežek fonda plač vložili v sklad za izgradnjo stanovanjskih hišic. Res so letos že dovršili nov stanovanjski blok, to pa je še vse pre malo, ker glede stanovanj vlada tu še velika stiska. Tako bodo še na jesen iz gospodarskega posloppja napravili samski dom, na pomlad pa začeli z zidavo delavskih hišic. V kratkem se bodo lotili tudi gradnje kulturnega doma, v katero bodo vložili 58 milijonov dinarjev. Delavci so se obvezali, da bodo delali prostovoljno dve uri tedensko več in tako delajo za nov kult. dom že nad leto dni. Doslej imajo zbranih že veliko sredstev za gradnjo in tudi načrti so že gotovi.

V »Stolu« na Duplici živahno vre novo življenje. Delovni kolektiv izdaja tudi zelo zanimiv periodičen strokovni časopis »Stol«, kulturno in športno pa se udeležuje v SKUD »Zmagaj« in športnem društvu »Virtus«. 22. t. m. pridejo na obisk člani delovnega kolektiva »Edvard Kardelj« iz Nove Gorice. Tako se bodo medsebojno spoznali marljivi goriški in dupliški mizarji. 30. avg. pa bodo na Duplici odkrili spominsko ploščo 47 padlim borcem in talcem.

je rekla. Ves čas vožnje smo se ji morali vsi od srca smejati. Mojca je pri igri živa, pri vsaki se razživljuje kot kakšna druga. Med spanjem popoldne navadno vse spe, le Mojca je spet tista, ki ne miruje. Naša Mojca pa je tudi predčna. Po dvakrat, trikrat ji je treba povedati, da razume, večkrat pa kar na lepem odgovori, če ji ni kaj po volji. Pri kosilu, pri večerji in sploh pri mizi ne miruje, ter je vedno najbolj glasna. Kolektivno življenje ji bo prav dobro koristilo.

Jure je naš debeluško. Že v kolonijo je prišel okrogel, toda tu je postal pravcavata polna luna. Vse mu tako tekne, da je tudi trebušček postal naphnjen kot balonček. Celu pri popoldanskem spanju ljubi mir in rad javi, kdo mu je kratki »potrebni« počitek za prebavo.

Miška je brez staršev. Živi pri teti. Zdej, ko je v koloniji, je tetki Nuši že parkrat potožila, da ji je dolgčas po tetici. Lepo se pogovorita s tetko in spet ji je dobro. Ko hodimo na izlete, je vedno v tetkini bližini. Prav rada jo ima. Saj je tako dobra mala punčka in tudi poredna ni. Njena tetica pa bi se gotovo zelo čudila, če bi videla Miško pri mizi, kako ji gre v slast prav vsaka jed — planinski zrak in življenje

Izmed vseh vrst kulturno-umetniške dejavnosti je na podeželju najbolj razvita dramatika. V letih po vojni je doživljala svojevrsten vzpon. V vojni opustošeni prosvetni domovi so bili obnovljeni in iz razredčenih igralških skupin so nastali že dokaj dobri igralški kolektivi.

Število prosvetnih dvoran počasi, a vztrajno narašča: združni domovi z dvoranami so omogočili igralško dejavnost v Cerkljah, na Primskem, v Hotavljah, Sovodnju, Trbojah, na Kokrici in Visokem; enako bo kmalu na Češnjici v Selški dolini. Predilnica na Trati je zgradila lep kulturni dom. To leto so uredili manjšo, a lepo dvorano v Goričah, še to jesen

Slikar Ljubo Ravnikar razstavlja

Preteklo nedeljo je bila v mali galeriji Umetniške zadruge v Ljubljani odprta razstava slikarskih del prof. Ljuba Ravnikarja iz Kranja. Razstavljanih je čez 40 akvarelov in gvašev s pokrajinsko motiviko iz Istre, Slovenskega Primorja, s poti »Po sledovih V. ofenzive« in s trpkimi spomini na življenje v italijanski internaciji.

Že nenavadno številni obisk razstave po domačinih in tujcih pričra o simpatijah do Ravnikarjevega slikarskega dela. Ne da bi se želel spuščati v strokovno ocenjevanje, moram kot preprost gledalec izraziti srečo in notranje zadovoljstvo ob teh tehnično dognanih in umetniško občutenih slikah. Trdno risarsko znanje, smisel za kompozicijo, razpoloženje in barvitost varuje Ravnikarja beganja po negotovih potih modernih struj. Zato so razstavljene umetnine ljudem čistega srca všeč.

Vsekakor želimo našemu domačinu mnogo uspeha ob tej razstavi v Ljubljani. Pričakujemo pa, da nam prej ali slej tudi v Kranju pripravi samostojno razstavo svojega marljivega dela.

Obisk westfalskih Slovencev

Minuli petek je skupina westfalskih Slovencev prispela na tri. do štiritedenski obisk v domovino. Na Jesenicah so pristrčno sprejeli rojake, ki so prvič prišli v novo Jugoslavijo. Ob prihodu večernega brzovlaka je igrala godba na pihala. Na stotine Jeseničanov je vzkljkalo dobrodošlo rojakom iz tujine. V imenu prebivalstva mesta Jesenice je pozdravil westfalske Slovence predsednik LOMO Jesenice tov. Maks Dolinar, v imenu množičnih

organizacij pa tov. Karl Kozar. Dobrodošlico je izrekel tudi tajnik Izseljeniške matice iz Ljubljane in jeseniška pionirka, ki je izročila vodji skupine tov. Čebinu šopek gorenjskih cvetic. V imenu westfalskih Slovencev se je zahvalil za prisrčen sprejem rojak Fr. Čebin, doma iz Zagorja, ki je dejal: »Z veseljem prihajamo na obisk v domovino, ki nam nekoč ni mogla nuditi kruha. Želimo se seznaniti z vsem, kar smo v novi, Titovi Jugoslaviji slišali že v tujini, Upamo, da bomo v času našega bivanja tukaj spoznali mnogo stvari in lastne oči in se prepričali o velikih podvigih naše domovine.« Zastopniku Izseljeniške matice je izročil vodja skupine darilo, nakar se je razvil prisrčen razgovor med zastopnikom izseljencev in zastopniki Jesenic. Otroci, ki so prišli s svojimi starši prvič v domovino, so navdušeno poslušali igranje jeseniških godbenikov in se radovali obiska v Titovi Jugoslaviji.

Ob zvokih godbe in prisrčnem pozdravljanju je odpeljal brzovlak 99 slovenskih izseljencev dalje proti Ljubljani, od koder je odpotovala še isto noč večina na svoje domove, oziroma med svoje širom Slovenije. Nekaj jih je ostalo še naslednji dan v Ljubljani. Ti so se poklonili našim herojem pred grobnico na Trgu herojev in položili na sarkofag venc z napisom »Slovinci iz Westfalije«.

Jože je dolg in tenek kot preklja in po žirovsko pripoveduje: »Ljntvern je bil uke-njen u jlam in je ahtal sajo hčer...« Kot dečko se krepko drži, dočim se njegov sorojak Marko kar prerad pocmeri, samo če ga drugi le malo pocukne. Bratca Peter in Pavel pa si tudi v koloniji utrjujeta bratovsko ljubezen s pestmi — striček Kristof pa že zna poseči vmes, da se na koncu vsi trije smeji. Še cela vrsta je špel in Pepčkov in vsak po svoji prispeva, da je skupno življenje v koloniji veselo in kratkočasno.

pa bosta odprti novi dvorani v Davčji in Leskovici. Zidavo kulturnih domov oziroma dvoran pripravljajo v Retečah, Zabnici in Dražgošah. Dovršen bo prosvetni dom v Poljanah in adaptiran v Gorenji vasi. Opremo odrov so izboljšali v Preddvoru, Podbrezjah, Naklem in drugod.

Tudi vsebinsko se je stanje izpremenilo. Valu mitingarstva v letu 1945 in 1946 je sledilo obdobje ostre borbe med napredno in reakcionarno miselnim delom amaterjev. Dasi ne moremu trditi, da se je ta borba povsem končala z zmago naprednega dela igralcev, opažamo, da se je stanje nekoliko normaliziralo. Zasluge za to imajo predvsem Svobode. Naši amaterji segajo že po težjih in sodobnejših delih. KUD Naklo je uprizorilo »Za stanovanje gre« in »Celjske grofe«, Svoboda Strazija »Pohujšanje v dolini šentflorijski« in »Dundo Maroje«, Svoboda Primsko v in KUD Predosije »Rdeče rože«, KUD Šenčur »Hasan aginico«, Svoboda v Trziču »Dom Bernarde Albe« in »Krog s kredo«, KUD Vokio »Za stanovanje gre«, Preddvorčani pa so zaigrali »Kovarstvo in ljubezen«.

V tem obdobju je zlasti pe-reče vprašanje ustrezne izobrazbe igralcev in režiserjev. Brez dvoma bo šel razvoj v smeri kvalitetnejših del. Ta razvoj pospešuje že splošna kulturna rast ljudi, posebej pa še dela poklicnega gledališča v Kranju in zimске predstave na podeželju. Ljudje so postali zahtevnejši.

Ker so vsa pretekla leta igralški kolektivi vlagali ves napor v ureditev dvoran in odrov, se vedno bolj pojavlja potreba po strokovno izsolanem kadru. To je pogoj za uspešen razvoj vaških odrov. Okrajna zveza ljudsko-prosvetnih društev bo morala skupno z umetniškim svetom gledališča v Kranju poiskati različne možne oblike šolanja režiserjev-amaterjev.

V materialnem pogledu je v tem času največja ovira pomanjkanje oblek. Mnogi odri bi kaj radi igrali klasična dela. Toda vprašanje ustreznih oblačil pokoplje marsikatero misel na Linhartovega »Matička«, Molierovega »Skopuha« itd. Izposojevanje oblek v Ljubljani pri Ljudskem odru pa je od rok in drago.

Okrajna zveza LPD ima sicer v načrtu ureditev okrajne izposojevalnice oblek, vendar še nima dovolj denarnih sredstev. Z ustaljitvijo igralcev in režiserjev-amaterjev, z boljšo organizacijo Svobod in kulturnoprosvetnih društev ter z večjo skrbjo za pridobitni materialni fond, bodo dani najosnovnejši pogoji za smotrno in kvalitetnejše delo društev.

Izlet pod Stol - zgodovinski dan Svobodašev

Završnica, ki leži pol ure hoda od Zirovnice, je sicer neznan kraj, ki pa je bil v starini Jugoslaviji jeseniškim kovinarjem, predvsem pa gorenjskim svobodašem kaj dobro znan. Tega starega zbornega mesta, kjer so se nekoč kovali temelji naprednemu gibanju, so

se svobodaši radovljiškega okraja ponovno spomnili, zato so se odločili, da bo na Završnici okrajni zlet Svobod. Inicijativni svobodašev so sledile — ne le Svobode — ampak tudi vsa kulturnoprosvetna društva okraja Radovljica. Na Završnici se bodo v nedeljo, 23. avgusta sestali številni stari in mladi svobodaši in člani ostalih društev okraja Radovljica. Na kraju, kjer so sprejemali nekoč važne sklepe, hočejo tudi to pot utrditi društveno delovanje radovljiškega okraja. Pripravljali odbor, ki ni imel malo dela, je pohvalno izvedel vse predpriprave in omogočil desetisočeno udeležbo na zletu. Na lepi jasi ob umetnem jezeru na Završnici so postavili tribuno, odre in paviljone. Oskrbeli bodo avtobuse in kamione za prevoz izletnikov, organizirali ojačenje rednih vlakov in posebni vlak na progi Jesenice — Zirovnica. Pevski zbori, godbe na pihala, folklorne skupine in recitacijski zbori so se na kulturnem nastop, ki bo sledil, lepo pripravili. Nastopil bo združen moški zbor, v katerem bo okrog 150 pevcev radovljiškega okraja. Završnica bo ta dan sprejela približno deset tisoč prebivalcev radovljiškega okraja. Podjetja in ustanove, ki posedujejo svoja motorna vozila, bodo organizirale izlete z avtobusi in kamioni, kmetje pa se bodo pripeljali na okrašenih vozovih, oblečeni v narodno noše. Tako bo izlet tudi pester in v resnici slovenski. Po poti, ki so jo začrtali stari jeseniški svobodaši Perko, Kralj, Taler, Stražišarji, Čufar, Mlakar in drugi, bodo stopali tudi mladi svobodaši. Zblžali bodo delavce iz tovarn in delovne kmete, s čimer bo dosežen politični cilj izleta. Na Završnico bo prišel tudi predsednik IS tov. Edvard Kardelj, Ivan Regent in drugi predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij.

Obiščite lepo izletno točko pod Stolum in manifestirajte z delovnim ljudstvom!

Poziv borem GRADNIKOVE BRIDADE kranjskega okraja

Pripravljali odbor organizirala udeležbo internе proslave GRADNIKOVE BRIGADE, ki bo 30. tm. v Podragi, ter zato poziva vse bivše borece te brigade, da se prijavijo do 27. tm. med 8 in 14 uro na trg, podjetju »Preskrba« v Kranju (pri Petriku I. nadstropje, tel. št. 128). Prijavijo naj se osebno ali pa po telefonu tov. Hafner Mirotu.

Skupinski odhod iz Kranja bo 29. tm. ob 15. uri. Vrnemo se 30. tm. zvečer. Prevoz bo brezplačen!

Nadaljne informacije se dobe pri prijavi.

Pripravljali odbor.

Ali jih spoznate

Trideset jih je — pionirjev in pionirk. Otroci iz raznih krajev kranjske okolice, vse tja do Žirov, so se združili v strnjen kolektiv, da prežive tri tedne počitnic skupno v novem okolju. V lepem šolskem poslopju z velikim igriščem okoli njega so našli svoj dom. Razredi s širokimi svetlimi okni, polni cvetovih raznobarnih petunij, so njih spalnice, slavnjače pa njih ležišča. Res niso tako mehke kot doma, a spi se še lepše, saj so pionirji po razgibanem dnevu dovolj utrujeni.

Kamor pogledaš iz našega novega doma, povsod samo zelenje — bližnji hribi, polni raznih listavcev, smrek, borov in macesnov, za njimi pa vene visokih gora Karavank s strmimi skalami in belimi prodatimi lisami. Kot mehko gnezdo smedi gostih vej drevesa je položena v to lepo okolje planinska vasica, ki jo straži z ene strani travnata Kriška gora s Tolstim vrhom, ponomni golj Storžič, z druge pa raztegnjeni greben Košute, v čigar naročju leže vabljive Kofce, v ozadju pa se košati s svojim visokim čelom Begunjščica, za njo pa rahlo kuca Zelénica. Gotovo ste že uganili, da je ta planinski raj v Storžičevem kraljestvu Lom nad Trzičcem.

Mirno in tiho je sicer vsak dan v tej vasiči, toda zdaj, ko tu žive naši malčki, vlada pravi živ-žav. Koliko lepot in bogastva nudi odprtini otroškim dušam ta gorski svet, koliko lepih doživljajev si rišejo dnevno v svoje spomine, ne bomo tokrat opisovali, poročali vam bodo oni sami, tako pristno otroško in preprosto, kot pač znajo ti čebļjavi otroci, ko se vrnejo... Mi pa vam hočemo povedati kakšen pisan cvet je v našem kolektivu.

Boža je med največjimi in prav rada pomaga mlajšim pri pospravljanju. Razvedrila išče pri šahu in drugih igrah. Večkrat pa nam ob spremljavi harmonike zapleše kak balet. Kadar je dežurna, je soba vedno lepo počiščena in hodnik lepo pomit. Tudi zahtevna ni Boža. Nekoč pri malici bi Metka, Boža in nekaj drugih še rade sadja. Tetka pravi: »Pogledala bom, če je še za vse.« Boža pa pravi: »Kar ostalim dajte!« Tetka je vedela, da bi Boža še jedla. A ona ni egoist. Na Storžič je dobro hodila, ko pa smo se vračali, je bilo bolj težko. Dvanajstletna deklica šele postaja turistka. Njena slabotna pljuča pa se škrapijo.

Že ob odhodu iz Kranja mi je neka mamica naročila, naj pazim na Mojco. »Živa je«, mi

Janko Blažej

Beinn Narnein

SAMOTEN VRH NA ŠKOTSKEM

V popoldanskih urah sem z brzovlakom preko Carlisle-a in Kilmarnocka prispel v Glasgow. Član organizacije »International Tramping Tours« me je čakal pri izhodu in kmalu sva se, sedeč v prvem nadstropju avtobusa v polževem tempu premikala po obljudenih ulicah vlemesta. Promet v centru mesta je v velikih milijonskih mestih, kakor so London, Manchester ali Glasgow res pravi problem. Človek opravi svoje opravke še najhitreje peš. Osebnih avtomobilov se premikajo zelo počasi ter morajo čakati na signale na križiščih; ulice so za promet odločno premajhne. Tramvaj je vozilo preteklosti; zelo zaustavlja promet in povzroča precej škripanja. Vendar je znatno cenejši kot enonadstropni avtobusi ali pa trolejbusi, ki so pa kljub temu že v več britanskih mestih zamenjali tramvaj.

Nekaj ur kasneje sem se navečerjal, si ogledal muzej 500 let stare univerze, kjer mi je paznik naredil celourno predavanje o škotskih slikarjih v čudovitem škotskem dialektu ter se razgledal po parku kralja Jurija. V predavalnici modernega inštituta za fizikalno kemijo sem pregledal svoje diapozitive ter se povzpel na ploščato streho zgradbe. Nad vsem mestom se je dvigal fin prah in na zapadu je skozenj medlo sijalo zahajajoče sonce. Mesto mi je bilo precej domače; vse hiše so večnadstropne, medtem ko ima v angleških mestih vsaka družina svojo majhno hišico z vrhom. Čutil sem tudi, da sem na Škotskem. Ljudje so me popravljali, da nisem v Angliji, temveč v Britaniji, kar na noben način ni eno in isto. Kraljica Elizabeta se po krivici imenuje Elizabeta II, ker škoti še nikoli niso imeli kraljice Elizabete I. in so se z Angleži združili v unijo šele kasneje. Vse te stvari so se jim zdele očitno tako važne, da jih morajo tuju najprej povedati.

Spremljevalec me je vprašal, če imam kakšne posebne želje. Seveda sem imel željo: rad bi si ogledal škotske gore. Gorski svet Škotske sem dobro spoznal iz literature že v domovini in vrhovi so me silno mikali še preden sem pristal v Dovru. Toda kazalo je slabo. Moje predavanje so mi postavili ravno na sredino trodnevnega obiska in kar je bilo še slabše: prispel sem ravno sredi tedna, ko so bili vsi znanci zaposleni in nihče ni bil prost, da bi mogel iti z mano. A tudi to smo uredili. Opremil so me z zemljevidom in s kompasom ter mi obljubili, da me bodo spravili na vlak in zopet pričakali pri pritudi. Potovanje po Veliki Britaniji je bilo zame namreč največji problem. Vlaki odhajajo zelo pogosto in v različni smeri. Velika mesta imajo vedno po več kolodvorov, ki med seboj niso v zvezi. Tako sem se povrnil zvečer na popolnoma drug kolodvor in v drug del mesta, kakor sem odpotoval iz njega jutraj. Precej časa je potrebno, da se človek temu vrvežu in naglici na železnici privadi.

Po dobri uri vožnje z vlakom sem v Craighendranu prestopil na lokalni vlak. Bil sem že daleč sredi škotskega višavja in na specialnem zemljevidu sem že mogel zasledovati svojo pot. Majhno in prijazno škotsko mesto Helensburgh je ostalo za mano in nekaj milj dalje proti severu je bilo večje pristanišče, kjer je bilo zasidranih nekaj velikih ladij.

Ves čas pa je nekaj desetnih metrov pod mano ležalo morje. Škotska je silno razčlenjena dežela. V obalo se zajedajo številni ozki in dolgi morski zalivi, tudi jezera med gorami so zelo številna. Vozil sem se nad Loch Longom, zalivom, ki ni nikjer širši kot 10 km, v celino sega pa vsaj 50 km daleč. Po

morju so plavali čolnici ter risali bele črte v modro gladino. Drugod je iz dolnice tekkel potok, ki je nanesel v morje že majhno sipino. Tod je stalo tudi nekaj hiš. Tu in tam so bili na pobočjih redki in umetno zasajeni ter zelo negovani gozdovi; ob obali je vodila lepa asfaltirana cesta.

Moje oko je pa hrepenelo le po gorah, iskalo je pomosne škotske vrhove. Ni mi bilo treba dolgo čakati. Hrbi na drugi strani zaliva so postajali vedno višji in pogled na zemljevid mi je povedal, da so že preko 2000 čevljev (609 m) vis-

nove pregrade in v kotanjah so bila obširna snežišča, ki jih iz doline sploh nisem videl. Kmalu sem bil mokar skoraj do kolen. Koncem koncev mi je v granitnem svetu gora še zares pokazala zobe. V svoji zagnanosti sem se ujel v past, kjer sem moral odvreči palico ter uporabiti svoje znanje plezalne tehnike, če se nisem hotel vrnati in iskati prehoda levo in desno.

Vrh ni mogel biti več daleč. In res sem kmalu stopil na visoko planoto, kjer sem zaman iskal najvišje točke. Vrha, kot sem ga pričakoval, ni

Ceremonije ob izvolitvi rektorja na Škotskem

ki. Ura mi je kazala, da se bom le še kakih 15 minut vozil po tem čudovitem koščku škotske zemlje, ko so se na severozapadu začeli odgrinjati vrhovi, ki so bili tega dne moj cilj.

Silno in mogočno, tik iznad morske gladine se je dvigal Beinn Narnein, visok 3036 čevljev (945 m); poleg njega Cobler, ki je bil sicer bolj divji in nasekan, a ni segal niti 3000 čevljev visoko. Odločiti sem se moral še v vlak, na kateri vrh se bom povzpел, kajti čas mi je bil pičlo odmerjen. Odločil sem se za višji vrh, čeprav so bile težave tem manjše.

Vlak se je ustavil v Arrocharju, na končni postaji in mojem izhodišču za današnji dan. Dalj časa se že nisem resno spoprijel z goro in moje hrepenenje po tujih gorah je bilo vedno večje. Zato je vse v meni kar drgetalo kot napeta struna. Směr vzpona na goro sem določil že z vlakom in imel sem jo tako jasno v glavi, da bi našel vrh tudi v temi sredi noči. Ničesar več me ne bi moglo zadržati. Redki so trenutki, ko tista silna težnja doseči vrh tako zelo prevzame alpinista, da nekako izključuje njegov razum in v njem prevlada le še čustvo. Odsel bi takrat na pot brez obotavljanja, tudi če bi vedel, da me čaka na gorji usoda. Takšnega klca gora že dolgo nisem več čutil v sebi; od tiste zime leta 1949 dalje ne več, ko sem izvedel vrsto težkih zimskih vzponov in nato končal v bolnici z zamrznjenimi nogami.

Kar stekel sem po cesti tistih nekaj kilometrov daleč, ki so me še ločili od podvzočja. Prezrl sem osebni avto, ki se je ustavil, da bi me popeljal dalje. Potovanje na »avto-slope« je v Britaniji vsaj v manj obljudenih predelih zelo običajno. Sicer sem pa hotel to svojo pot iti sam.

Gora se je pričela tik ob obali. Zavil sem s ceste, preskočil ograjo ter se pričel vzpenjati po travnatem pobočju.

Po dobri uri in pol hoda sem spoznal, da me je gora le prevarila. Računal sem, da bom v poldrugih urah na vrhu, pa so se pred mano dvigale vedno

bilo, pač pa je bilo sredi planote vbetonirano triangulacijsko znamenje. Zleknil sem se pod njega ter se predal gorniški sreči pod mednim soncem v daljni deželji na severu. Na zemljevidu sem pričel iskati imena bližnjih vrhov. Na severozapadu je ležal 3318 čevljev visoki Beinn Ime, prav tako ploščad kot moj vrh. Na vzhodu me je onstran zaliva po-

zdravil Ben Lomond (3192 čevljev); pod njim pa se je blestelo že v drugi dolini jezero Loch Lomond, ki je celinsko jezero in ima sladko vodo. Okoli tega jezera so spletili tamkajšnji prebivalci pod gorami cel niz zgodb, ki segajo še daleč nazaj v boje med keltsko govorečimi Škoti ter germanskimi Juti, Angli in Sasi.

Celotna pokrajina pa je naredila name žalosten in težak vtis. Goli leže silni in mogočni vrhovi, le borna trava raste po njihovih pobočjih. Redki so gozdovi in še daleč ne tako svetli in veseli, kakor v domovini. Granit, iz katerega sestojijo gore, je temačen in črn, pravo nasprotje belega apnenca pri nas. Trda in temna leži daljna pokrajina, le bela snežišča mežikajo proti nebu in valovi morja butajo ob nje. Obale. Težak je njen dih in zamolkel, prikrit ter leden mrzel njen utrip. Leden kakor veter, ki divja preko oceana in se ne ustavi ob otoku. Moja domovina je pa lahka in vesela, razigrana in razposajena kakor nagajiva pesem.

Zamikal me je dolg greben do naslednjega vrha A Chroisa (2785 čevljev). Naglo sem sestopil do prve škrbine. A ko sem videl kakšen vzpon me čaka do prvega rogla, sem se usedel ter pogledal na zemljevid. Greben je bil predolg, vlek se je skoraj tri in pol kilometre daleč, nato me je čakal še povratek v dolino. Ura je bila že pol dne, ob sedmih zvečer sem moral v Glasgowu stopiti za predavateljsko mizo.

Preostali čas sem preležal ter presenjal v zavetju na škrbini. Zasedel sem se predolgo. Moral sem hiteti na vlak. Na sestopu sem se vdrl do kolena v močvirnato mlakužo, kar je za nas pač nenavadno; v njihovem gorskem svetu pa so obširne močvare na pobočjih vsakdanji pojav. Bolje je bilo, ko so potok Allt Sugach sredi pobočja zajeli v rezervoar in ga po ceveh speljali v dolino.

V zadnjem hipu sem še ujel vlak ter se dodobra oddahnil šele med vožnjo. Pod mano so zopet risale ladje v gladino Loch Longa bele črte, na severozapadu pa so se počasi odmikale sedaj že znane gore. Ko je vlak zavil okoli pobočja sem jih izgubil izpred oči. Čutil sem se nekako umirjenega. Davna želja se mi je izpolnila.

Štirje iz Kranja s čolnom po Savi

Vsi vaški psi že besno lajajo, ko končno le dobimo mladega moža, ki nam preskrbi nekaj kruha in sadja. Dva ostaneta v čolnu, drugi si posteljemo kar za dišečimi senenimi koprani.

Naslednje jutro smo šli vprašati na ladjo - vlačilca, če bi nas potegnili do Siska. Na žalost so imeli tisti dan delo le v bližini in spet smo morali prijeti za vesla. Najbolje bi bilo, da bi šel kdo naprej peš v Sisk in bi se pobrigal za ladjo. Za to važno nalogo smo izbrali primernega moža z najdaljšimi koraki. Ko se je čoin ob dveh bližal ustju Kolpe, nas je prijatelj že pričakoval. Z ostrim krikom governoameriških indijan. plemen: »U-a!« je dal posadki vedeti, da je vse v redu.

Se pred neurjem tistega večera smo privezali čolnov kljun za dolg rečni tanker. Zanimali smo se še, kdaj bo drugo jutro odplul vlačilec »Kozara«, ki nas bo vlekel s tankerjem vred; nato smo se podali v mesto iskat kaj za pod zob.

Ob svitu smo že ždeli vsi dremavi v pristanu. Odhod. Ni smo še pluli dolgo, ko so visoki valovi vdrli čez palubo našega čolna in ga odtrgali. Na kaptanovo povelje smo takoj skočili v mrzlo reko. Zdaj smo odtrgan čoln rajz zvelikl na tanker, kjer bo bolj varen. Po vodi je odšlo nekaj našega tovora, med drugim tudi kinta; mi smo se pa z vsako miljo bolj bližal domovini komarjev, mrzličarjev.

Tanker nekajkrat presega svojo ladjo po dolžini. Prevoz tovora — našega je bilo trlin-

štirideset vagonov nafte — je po reki veliko cenejši kot z železnico. Zato uporabljajo rečni promet, kjer je le mogoče. Posadko tankerja št. 17017 sestavljata le dva moža: krmilar Pero in mlad fant, njegov pomagáč. Oba imata polne roke dela. Krmilar vrti težko železno kolo od zore do mraka, in vsakem ovinku najprej na eno, potem pa na drugo stran. In ovinkov je nešteto.

Štrček Pero je dal svojo kuhinjo v uporabo našemu kuharju, ki mu je zato dvakrat na dan nosil na mizo svoje proizvode. Drugi smo pomagali pri krmilu, a smo morali zanj poprijeti vsi štirje, da se je kolo sploh zavrtelo. Na enolični vožnji smo si kar porazde. Ili med seboj opravke, da je čas hitreje mineval. Resorji so bili ti-le: Stari je pisal ladijski dnevnik, Pico risal, Lojze je bil kuhar, štančar posebni kuhar za kavo (drugače se je ukvarjal z muziko), Westman pa je spal. Vseh skupaj se je prišla neozdravljiva mornarska lenoba. Zanimivo je bilo le kdaj pa kdaj poškliti skozi daljnogled na kopno, kjer so se spreletavali ptiči različnih obvodnih vrst. Ladja je mtila na uro povprečno deset kilometriških tabel, vidnih na obrežju. Mornarji so zdaj za zdaj z dolgimi palčami preiskali rečno globino. Mirno smo pluli mimo plavajočih mlinov, vrb, topolov in širnih polj.

1. avgusta smo odpluli šele, ko se je dvignila siva meglena koprena. Rečna plojba je namreč zaradi sipin celo nevarnejša od obalne morske; zato se tudi ves promet čez noč ustavi.

ZANIMIVOSTI POŠIRNEM-SVETU

Najmodernejši mlin na svetu. V Britaniji je bil otvorjen najmodernejši mlin na svetu. Vsi obiskovalci novega mlina so si edini, da je to najbolj dovršena tovarna na svetu. Noben proizvodni proces ni tako popoln, kot mletje žita v modernih mlinih. Žito, ki prihaja z ladjami, z vlačilci ali vagoni, spravijo v skladišča, nato se zrnje čisti, meša, melje in spreminja v moko ter končno tehta in spravlja v vreče samo s pomočjo strojev, tako surovina sploh ne pride v dotik s človeškimi rokami.

Kemikalije iz sladkorja. V Svdneju je te dni generalni guverner Avstralije Sir William Slim otvoril kemično tovarno, v kateri bodo pridobivali vse surovine iz avstralskega sladkorja. Tovarna, ki je stala 4.500.000 avstralskih funtov, je last avstralske firme Colonial Sugar Company in angleške firme Distillers Ltd. Tovarna bo proizvajala kemikalije, ki jih je dosedaj Avstralija morala uvažati. Med kemičnimi produkti, ki jih bo tovarna izdelovala, bo tudi celulozni acetat, ki je potreben pri proizvodnji umetne svile, ki jo izdeluje nova tovarna v Newcastlu v Novem južnem Welsu.

Zračno oskrbovanje najbolj osamljenega kraja na svetu. Pet hidroavionov tipa »Sunderland« iz letalske baze v Pembroke Docku je odletelo na severo vzhodno Grönlandijo. Naloga teh hidroavionov je bila, da pripeljejo zalogo sveže hrane in opreme angleški severno-grönlandski ekspediciji, ki se že dve leti nahaja v tem delu sveta. Letala, ki so pristala na nekem jezeru, ki v tej letni dobi nekaj tednov ni zamrznjeno, je pričakal vodja ekspedicije kapetan Simpson.

Zamotana ura. Leta 1496 so v Reggio Emiliji sestavili znano in zelo komplicirano uro, ki je na stolpu »Torre dell'orologio«. Poleg časa zaznamuje ura tudi pot planetov in zvezd. Na vrhu stolpa bijeta ure dva bronasta črna.

Anglija je bila republika. Leta 1649 je bila Anglija proglašena za republiko in postala Commonwealth. To se je zgodilo takrat, ko je bil kralj Charles I. kot sovražnik ljudstva obsojen na smrt. Republika je obstajala do leta 1660, ko je prišel na prestol sin usmrčenega kralja, Charles II.

Največji globus na svetu. Dosedaj največji globus na svetu, ki bo imel premer 9 metrov in se bo vrtel okoli svoje osi, bo izdelal neki geografski inštitut v Ameriki. Izdelava bo stala 250.000 dolarjev. Na globusu bo zemlja izgledala tako kot jo vidimo iz višine 8000 metrov.

Odkrili so grobnico Ramzesa III. 30 km zahodno od Marsa - Matruh, med Aleksandrijo in egiptsko-libijsko mejo, so odkrili grobnico faraona Ramzesa III. Zidovi grobnice so iz kamenitih blokov, popisani s hieroglifi in risbami, ki predstavljajo bitko med Ramzesom III. in Libijci leta 1300 pred n. št. Zanimivo je, da se je ta bitka vršila na istem mestu, kjer so bile odločilne borbe med Angleži in Nemci v drugi svetovni vojni.

Odkrili so staro punsko mesto. Skupina francoskih arheologov je pred kratkim odkrila ostanke nekoga punskega mesta na polotoku, ki južno od Tunisa sega v Sredozemsko morje.

Znanstveniki domnevajo, da so to mesto sezidali feničanski mornarji med leti 400—300 pred našim štetjem. Mesto je bilo verjetno porušeno v tretji punski vojni (149—146 pred n. št.) istočasno kot Kartagina. To mesto pa Rimljani, kot izgleda niso obnovljali tako kot Kartagina. Zgradbe, ki so jih našli na razvalinah spominjajo na berbersko arhitekturo.

Ljudje so se potegnili. Ko so nemški medicinski krogi prvič objavili, da so danes ljudje povprečno večji kot pred 50. leti, so to vest mnogi sprejeli z nezaupanjem.

Prvo merjenje na osnovi znanstvenih metod pa je potrdilo nemško objavo. Znanstveniki so ugotovili, da je povprečna velikost 14-letnega fanta leta 1903. bila 146,4 cm, v letu 1952 pa 152,7 cm, t. j. za 6 cm večja.

ima svoj center rečna mornarica.

Kot običajno smo drugi dan zgodaj odrinili. Do Beograda je še nekaj ur, moramo se pripraviti na pristanek. Rečni otok Ada Ciganlija je za nami, drug za drugim slikovito sledijo otočki Robijaška ada s Partizanovim kopaljščem, ladjedelnica, mostova čez Savo, savsko pristanišče, Novi Beograd, Kalemegdan, Donava, letališče JAT, Zemun.

Na cilju smo! Čoln smo spustili v vodo in še zadnjikrat pomahal v slovo gostoljubnim mornarjem in krmilarju Peru. Veslati smo morali nazaj do kopaljšča na Robijaški adi, kjer so nas že pričakovali časniki, fotoreporterji in predsednik društva »Partizan«. Zvečer nas je društvo pogostilo, drugi dan smo pa bili gostje pri predsedniku planinskega društva.

Čoln, precej zmajan od dolge vožnje smo prodali in se še isti dan, 4. avgusta, poslovili od Beograda.

»Vidiš, tako se je izpolnila naša dolgoletna želja kljub vsem črnim prerokom in obetom. Veliko smo se naučili na potovanju. Ko smo pluli po sledovih starih slovenskih čolnarjev pred stoletji, smo spoznali Savo in ljudi ob njej.« — Tako je prijatelj končal svoje pripovedovanje o savski ekspediciji. Sedela sva v senci ute, obraščene z vinsko trto in na mizi je ležal odprt ladijski dnevnik. Spodaj v skalni soteski pa je reka valila svoje vode proti beli prestolnici.

J. K.

Dopisujte v »Glas Gorenjske«

Pleskanje stanovanja

Teško je dati splošno veljavno pravilo za slikanje stanovanjskih prostorov. Le za določene primere lahko svetujemo kaj je najbolj primerno.

Pri nekaterih sobah strop ni ostro ločen od navpične stene in prehaja v tako imenovani votli vogal. Tu bomo izbrali enobarven, za steno in strop enak vzorec. Lahko tudi slikarijo zaključimo s precej debelim robom v višini okenskega vrha, strop pa poslikamo z zelo svetlo, najbolje z rumenkasto barvo.

Najtežje in najvažnejše vprašanje je izbira barv. Za kuhinjo in shrambo je osnovna barva bela, stenski vzorec ne pretemen, ker je bistveni namen vsake kuhinje, da je čim svetlejša. Za kopalnice si izberemo višnjevo ali opečno-rdečo barvo, ki dasta človeški koži lepo ozadje. Tudi za svetlorumeno ali oranžno barvo se lahko odločimo. Sedaj pride na vrsto spalnica. Tu se moramo izogibati vznemirljivih barv kot sta oranžna in rdeča. V prostorih, kjer spimo, se najbolj prilagata zelena in rjava barva v vseh odtenkih. Za zeleno barvo je sploh znano, da deluje pomirjujoče in osvežujoče na naše oči, zato jo tako priporočajo tudi za delovne sobe. Sinja barva daje vsakemu prostoru miren, skoraj pretih videz, upoštevati pa moramo, da ta barva ni preveč stanovitna. Temnih sob ne smemo nikoli

poslikati modro, zeleno ali vijoličasto, ampak vedno le s svetlimi, toplimi toni kakor so slonovinasto-rumena, svetlorumena, svetlordeča in svetlorjava barva. Majhne sobe lahko s poudarjenimi, podolgastimi vzorci ali črtami na videz podaljšamo in razširimo. Tudi belina poveča videz prostora. Visoke sobe se nam bodo zdele dosti nižje, če bodo imele temne stropce.

Pri pleskanju moramo vedno imeti pred očmi tudi pohištvo, ki ga imamo v sobi. Barva sten mora biti v skladu z barvo oprave. Orehovemu pohištvu se lepo prilagajajo rjava, rdečerjava, rumena, oranžna, zelena in siva barva v raznih niansah. Za črno pohištvo si izberemo zelene ali rumenkaste stene. Višnjeve stene se podajo pohištvu iz češnjevega ali orehovega lesa. Da pride pisano lakirano pohištvo do prave veljave, si izberemo diskretne barve in vzorce za stene.

Kuharski recepti

Češpljeva mezga. Iz 6 kg češpelj pobere moke in češplje na pol skuhamo. Nato dodamo 2 dl vinskega kisa, 2 kg sladkorja, eno nageljnovozbičico, nekoliko nalomljene vanilije in nalomljenega cimeta ter kuhamo mezo še približno pol ure in jo potem takoj zlijemo v kozarce, na vrh pa nalijemo malo ruma. Iz te množine češpelj dobimo 4 litre mezge, ki je zelo okusna obloga za kruh.

Mešana mezga. 3 kg breskev, 1 kg češpelj in 1 kg paradižnikov zmelejmo na stroj, ne da bi jih prej olupili, in jih potem pretlačimo. Na vsak kilogram pretlačenega sadja pridenemo tri četrt kilograma sladkorja. Ko pristavimo presno mezgo k ognju, jo ves čas pridno mešamo, ker je mezga potem lepša. Ne smemo je pa predolgo kuhati, da ne postane pretirna in pretmna.

Paradižnikova mezga. Zrele in zdrave paradižnike, katerim pridenemo primerno količino soli, nekaj zrn popra, narezane čebule, peteršilja, materine dušice in lovorjev list, kuhamo v primerni kozici približno 20 minut, da se zmehčajo, in jih medtem večkrat dobro premešamo. Nato jih popolnoma ocedimo in pretlačimo z leseno gobo skozi sito. To mezgo še enkrat prekuhamo in takoj natočimo v steklenice, ki drže po pol litra. Steklenice dobro zamašimo in jih postavimo v posodo z vodo, tako da sega voda steklenicam do vratu. Pod steklenice in med nje pa dene.

mo seno, slamo ali pa krpe, da se ne zadevajo, ko voda vre. (Tako ravnamo vedno, kadar kuhamo kaj v steklenicah.) Voda naj vre nekako pol ure. Ko se steklenice, ki naj ostanejo v isti vodi, ohladi, jih takoj zapečatimo s pečatnim voskom in spravimo na hladen in zračen prostor.

Dušena zelena paprika. Na masti spenimo sesekljano čebulo, stresemo nanjo najprej na rezance narezano zeleno papriko, ki jo nekaj časa dušimo, potem pa še nekaj olupljenih in narezanih paradižnikov. Ko je vse to združeno, ubijemo v to zmes še eno ali več jajc ter jed osolimo in zmešamo. Ko jajca zakrknjejo, je jed pripravljena.

V navadi je že, da majhnemu otroku vedno kaj podarimo. Kakor hitro naš malček spozna, da je ta ali ona stvar njegova, se vzbudi v njem veselje nad predmetom, ki smo mu ga poklonili. Otrok se je zavedel osebne posesti, zato bo zelo hitro opazil, če mu bo zmanjkala kakka priljubljena igračka. Starši morajo sedaj svojo vzgojo usmeriti tako, da bo otrok pravilno razumel pojem lastninske pravice. Biti morajo predvsem pravični. Otrok ima že zgodaj svoje igrače, ki so mu posebno pri srcu, in vsaka izguba ga zelo boli. Zato mu teh predmetov ne

Obleki za šoloobvezne otroke

Praktični nasveti

Da zamašek ne obtiči v vrata steklenice z lepljivo vsebino, ga pomočimo v olje ali pa v raztopljeno mast.

Kadar kuhamo sadje, mu dodajmo ščepec natrona. S tem mu odvzamemo oster okus po sadni kislini in prihranimo na sladkorju.

V novih čevljih nas radi pečejo podplati. To preprečimo, če podplat na notranji strani natremo s špiritom.

Ako nameravate vložiti jajca za zimo, je najbolje, da strite to v avgustu in septembru.

Če je posoda iz aluminija porčnela in motna, jo podrgni s sunjo, pomočeno v citronov sok, potem pa izplakni takoj s toplo vodo in osuši.

Zarjavel likalnik umij z milom in mokrim peskom, potem ga odrgni z grobo sunjo, namočeno v terpentinu. Nato ga oteri še enkrat z mokrim peskom ali premogovim pepelom in položi na štedilnik, da postane vroč. Spodnjo ploskev namaži z voskom in potem nekaj časa likaj po platneni krpi, da se ploskev dobro obriše.

S plošče na štedilniku lahko očistimo vse madeže, ki so ostali po kuhanju. Vzemite polovico ožete limone in z notranjo stranjo odrgnite ploščo.

Da cvetje v vazji ne ovene prehitro, mu dodajte aspirinov prašek ali 5 g amonijaka v prahu. Vsak dan odrežite stebela za 1 ali 2 cm in videli boste, da ste na ta način precej podaljšali življenje cvetlice.

Če kljuke na vratih kljub pazljivi negi hitro potemnejo, jih drgnite najprej z narezanim surovim krompirjem, nato pa še z mehko volneno krpo, dokler se ne svetijo.

Vsaka gospodinja, ki kupuje meso, mora vedeti:

— da je teletina najtečnejša od dobro hranjenega teleta, ki ni mlajši od 8 tednov. Teleče meso je dobro, če razmeroma drobne kosti obdaja dosti mesa. Tako meso je svetle, rožnate barve, obloženo s sikoro belim lojem;

— da je kvaliteta govejega mesa odvisna od starosti živine in od kakovosti njene prehrane. Najboljše je meso od popolnoma doraslega, dobro ohranjenega vola. Dobra govedina je živorožne barve, prepletena z belkastimi mestnimi nitmi, meso starega goveda pa je temnordeče in obloženo z rumenim lojem. Iz mesa od stare živine dobimo dobro, čisto juho, meso samo pa je pušno in žilavo. Juha mladega goveda je slaba in motna, dočim je meso sočno in okusno.

Nekaj o vzgoji najmlajših

smemo brez vzroka odvzeti. Otrokovo lastninsko pravico moramo spoštovati, ne smemo pa pri tem podpirati njegovega samoljubja. Namreč, le malo je otrok, ki že po naravi radi poklanjajo drugim, kar je njihova last. Pa vendar ne smemo otrokovih predmetov proti njegovi volji podariti drugemu. Edino otrok ima pravico razdajati svoje igrače, zato mu moramo čimbolj zgodaj vcepiti veselje do darovanja. Največ pomore k temu dober zgled staršev. Kmalu ko bo začel otrok pregledovati svoje igrače in trenutek, ko se bo prvič ozrl po nekom, ki bi ga rad obdaroval, je odločen za vse njegovo življenje. Otrok se sedaj čuti srečnega pri vsakem takem dejanju. V družinah, kjer je več bratcev in sester je največ prilike, da se otrok odzove egoističnim stremljenjem. Navaditi ga moramo, da bo z veseljem odstopil košček čokolade, ali igračo svoji sestrici in tovarišu pri igri. Če v otrokovo dušo že v rani mladosti vcepimo tovarištvo, potem lahko rečemo, da smo položili

temeljni kamen njegovemu značaju in v bodoče ga bomo samo še skrbno dopolnjevali in poglobljali. Vsak uspeh nam bo dal zadoščenje za naš trud, ker ni lepše in obenem težje naloge kot vzgajati mladega človeka.

Za večerjo

Stročji fižol s smetano. Pol kilograma stročjega fižola na obeh koncih obrežemo, ga operemo in narežemo na 2 cm dolge koščke. Fižol skuhamo potem v slani vodi. Ko je mehak, ga ocedimo in stresemo na prežganje, ki ga naredimo iz 2 dkg presnega masla in 2 dkg moke in razredčimo z juho ali pa z vodo, v kateri se je kuhala fižol. Nato fižol opoprmo in prevremo, nakar mu prilijemo 4 žlice kisle smetane, ga oksamo, če hočemo, z limonovim sokom ali pa s kisom in še enkrat prevremo.

„Glas Gorenjske“ v vsako hišo

možnost, da pijačo zastupi.

— Ne da bi govorila še o tem, kako je Jack v pijanosti kričal, da bo ubil ženo! — zavzdihne Evica.

— Poleg tega je bila Marga že dvakrat v smrtni nevarnosti: 28. novembra in 21. decembra, kar se točno ujema z datumi v pismih. Kdo bi verjel, da Jack ni morilec! —

— In vendar ne verjamate! — reče Evica.

— Ne vem, toda morava se odločiti. Poslušajte moj predlog. Marga je bila žrtev. Njej je bila smrt namenjena. Jack je njen mož. Pojdiva k njej! Ona naj odloči. —

— Prav imate, pojdiva! Marga je sedaj sama! —

Marga je ležala v postelji drobna in blede.

Evica je prišla nežne bele Margine prstke v svoje rjave tačice.

— Marga, dušica draga, ali si toliko pri moči, da bi lahko govorila? — Njene splasene oči so boječe prešle od Evice k Bertu.

— Kaj je? Kaj se je zgodilo? Ali je Jack... —

— Ne, nič se mu ni zgodilo. Bert misli... midva misliva, da je prišel čas, da govoriva s teboj. —

— Nikar se ne bojte, — reče Bert. In z mirnim glasom ji prične pripovedovati vse, kar sta doslej z Evico odkrila.

Margine oči so postajale vedno večje.

— Hotela sem ti povedati, — vzklikne Evica, toda ti me nisi nikdar marala poslušati. Zakaj, Marga? —

— Ker ni res, ni res! Ne, ni storil tega, ni storil! —

Marga je pričela jokati in skrila obraz v blazino.

— Vedno sem Jacka ljubila, vedno. Ne, ni me hotel ubiti, nikdar, nikdar! —

Medtem, ko je bil Bert v celici pri Jacku, je Evica boječe potrkala na vrata Rommyjeve pisarne. Ko je vstopila, je takoj sedla blizu vrat.

— Kaj želiš? — jo vpraša Rommy osupel.

— Rommy, — zastoka Evica, — moram

govoriti s teboj. —

— O čem? — Rommy je še vedno sedel za svojo pisalno mizo.

— O Jacku! — zašepče Evica.

— Razumem. Veš, da bom tožilec v obravnavi, ker se je sodnik sam ponudil za zagovornika. Zeliš, da bi odstopil, kajne? Evica ni odgovorila.

— Ne zahtevaj tega od mene! Stari sodnik je najimenitnejši prijatelj tvojega očeta. Ze iz tega vzroka bi on ne mogel nastopiti kot tožilec. Zato so to poverili meni in sem že prisegel. — Če je Jack nedolžen, bo oproščen, če je kriv... ali hočeš, da ga kljub temu izpustimo? —

— Toda v svojem srcu si ga že obsodil, kajne? —

— Naša osebna čustva ne smejo priti v poštev! Lahko ti povem, da me je dogodek silno pretresel. Če sedaj odklonim, je uničena moja kariera. Na moje mesto bi prišel kdo drug, ki bi bil slabši. —

— Evica plane: — Sedaj sem te spoznala! Ti si čisto navaden stremuh in sebičnež. Rad bi videl, da bi pomrl vsi: Jack, Marga in njeno detece, oče, mama, jaz! Samo, da boš ti lahko obravnaval ta važen slučaj, samo zato, da bodo listi pisali o tebi in tvoji spretnosti. Celotno tvojo sliko bodo objavili. Oh, sovražim te, sovražim! Sram me je, da sem prišla sem, sram, da sem sploh kdaj spregovorila besedico s teboj. — Ze so se ji udrele solze in planila je iz sobe. Pred sodnijo je na klopi sedel Bert in jo čakal.

— Oh, Bert! —

Detektiv je rekel sočutno:

— Ubogo dete! Pojdiva domov! —

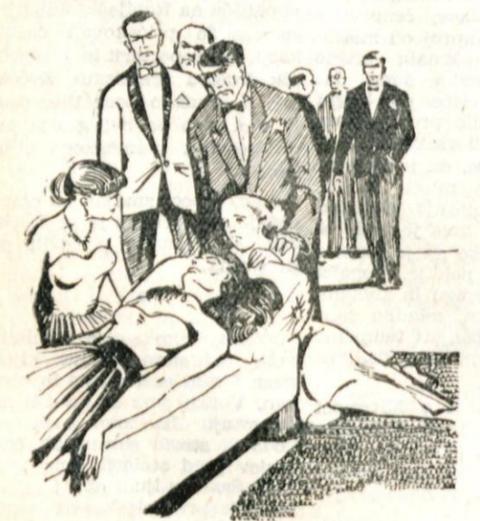
Proces

Sodnik Lys je bil suh mož, resnih oči. Med procesi se ni nikdar smejal. Ko so izbrali porotnike, se je končno začel smejati. Najvažnejši osebi sta bila državni tožilec Rommy Martin in branilec Ely. Njima je Bert posvetil vso svojo pozornost. Razumljivo je bilo, da bo nastala ostra borba med odločnostjo in pogumom mladega tožilca ter spretnostjo in izkušnostjo starega zagovornika.

Zakleta hiša

Ariel Kassack:

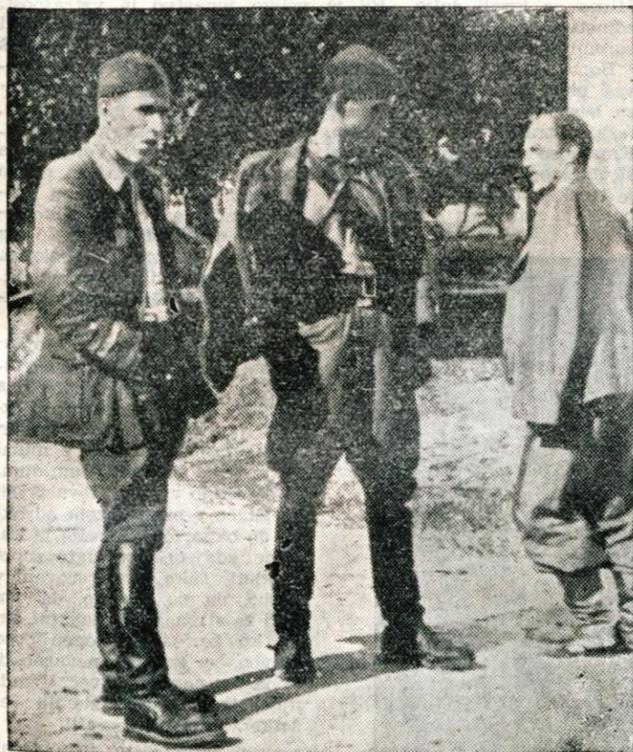
Kot da bi bila v mestu eksplodirala bomba najtežjega kalibra. Vse je bila razburjeno, vse je govorilo le o umoru, o Jacku in Margi, o njunih skrivnostih in prepirih.

Jack je ostal sam v vili. Služkinja se ni več vrnila, zato je odšla Leda k njemu, da mu gospodinjji. Ona je bila edina vez med njim in Margino družino. Povsod so se potikali radovedneži, željni senzacij. Družina si ni več upala iz hiše.

Tretji dan po umoru je Bert pričakal Evico, ki se mu je skušala izogniti.

POZDRAV PRIMORSKI K VELIKEMU PRAZNIKU

Komandant Prešernove brigade

Izredno dnevno povelje

Štab

IX. Korpusa NOV in POJ

V teh dneh je preteklo eno leto, kar je bil formiran na ozemlju Slovenskega Primorja iz takratne III. Operativne zone »Alpske« IX. Korpusa NOV in POJ, deveti Korpus Jugoslovanske Armade pod vodstvom velikega maršala Tita. Naši borci so v polni zavesti velikih nalog, ki jih je zahteval od njih narod, zlasti pa še do takrat zaslužena Primorska Slovenija, in nalog, ki so si jih zadali sami, v velikem in požrtovalnem boju vršili svoje poslanstvo osvoboditeljev skozi vse leto in tako pred vsem svetom dokazovali, da so edino oni borci za novo, federativno Titovo Jugoslavijo in da so pripravljene žrtvovati samega sebe za popolno zmago nad fašističnimi okupatorji.

V teku borb, ki so jih uspešno izvedle v teku enega leta naše edince, je bilo likvidiranih več sovražnih postojank, med katerimi: Črni vrh, Rihemberk, Dornberg, Koritnica, Mohorc, Poljane, Zelezniški, Hotavlje, Gaberk, Prvačina, Razdrto, Plave, Avče, Srednja vas, Ribno, Kamna gorica, Gorje in druge. Bilo je uničenih nekaj tisoč metrov železniške proge, porušenih več mostov, med njimi največji pri Avčah v Kanalski dolini, za več mesecev je bila za promet popolnoma nesposobljena Baška grapa. Po bitih je bilo čez 8600 sovražnikovih vojakov, ranjenih čez 6500 in ujetih 1033. V vseh teh bojih so naše edince zaplenile veliko količino vojaškega materiala, zlasti velike količine orožja, med drugim: 9 topov, 9 težkih minometov, 29 lahkih minometov, 184 strojníc, 20 težkih strojníc, 118 brzostrelk, 1391 pušk, čez 200 samokresov in več kamionov municije. Poleg teh ofenzivnih bojev pa so naše edince krepko izdržale in razbile 5 večjih sovražnikovih ofenziv, od katerih je ena trajala 25 dni in se je, kot vse ostale zaključile s popolnim neuspehom za fašističnega okupatorja.

V vseh teh borbah so borci in funkcionarji pokazali svoje veliko vojaško znanje, ki so si ga nabrali tekom enoletnih vojaških izkušenj; borci, da znajo ravnati z orožjem in se boriti, podoficirji, da znajo edince voditi in z njimi manevrirati.

Zato izrekla štab IX. Korpusa NOV in POJ v zvezi z vsemi uspehi, ki so bili doseženi tekom enega leta v boju proti nadmočnemu sovražniku, vsem borcem, podoficirjem, oficirjem in politkomisarjem IX. Korpusa

PRIZNANJE IN POHVALO.

Istočasno pa pozivamo vso vojsko IX. Korpusa, da s podvojenimi silami pri poslednjem jurišu sodeluje in tekmuje v sklopu vse NOV in POJ pri izgonu sovražnika z naše svete zemlje in pri končnem uničenju fašizma. Zato v tem poslednjem trenutku še čvrsteje strnimo naše vrste, še bolj poglobimo svoje vojaško znanje, stopnjujemo borbenost, postanimo popolni mojstri svojega orožja in vložimo svoji vojski vse duševne in telesne sile, da bo zadnji udar popolen.

Dolžnost naših štabov je, da vse borce, ki so se v teku leta

Posebna priloga, ki jo izdajata okrajna odbora SZDL in ZB v Kranju v počastitev 10. obletnice ustanovitve enot IX. Korpusa in zgodovinskega odloka AVNOJ o priključitvi Slovenskega Primorja k Jugoslaviji

Eno leto razvoja in napredka IX. Korpusa

Če pogledamo našo vojsko, kakršna je bila pred enim letom, ko je bila preosnovana v IX. Korpus, in vojsko, kakršna je danes, bomo videli ogromno razliko. Mnogi ne bi verovali, da je današnji Korpus isti korpus, ki se je formiral pred enim letom. Napredek je bil tolikšen in tako značilen, da ga mora vsakdo opaziti. Mi pa, ki smo bili v vsem tem času v sestavi te naše največje vojaške formacije na Primorskem, z zadovoljstvom ugotavljamo ta veliki napredek, ki je za nas velikega vojaškega in političnega značaja. Danes je še težko reliefno prikazati popolni razvoj naše vojske, odnosno našega Korpusa, v tem letu, kajti živimo še v času vojne in zato ne moremo podajati končne slike njegovega razvoja. Kljub temu pa bomo skušali v kratkih obrisih podati pregled razvoja našega Korpusa.

I. BORBENOST. Pred enim letom je bila končana na ozemlju Primorske velika nemška ofenziva, v kateri so se naše mlade brigade ojeklenile, njihovi borci, mladi fantje-dobrovoljci, so bili brez večjih borbenih izkušenj in češče tudi brez kakršnega koli vojaškega znanja. Toda funkcionarji, ki so prestali dveletne težke borbe, so bili na višku in so vodili svoje edince s svojimi izkušnjami. To so bili generalmajor tov. Novljan ter pol-

nej so postali naši mladi borci veterani, slabši so postajali junaki, naši vojaki so postajali mojstri svojega orožja. Vse, kar je vredno, da živi, vse, kar je bilo zdravo se je dvignilo, razvijalo in iz borbe vstajalo v novo življenje. Celotna borba je pokazala, da so bili borci IX. Korpusa moralno zdravi in politično zreli, da so vredni življenja in zaradi tega nepremagljivi. Borba edince IX. Korpusa je dokazala, da je Primorska Titova, da se bori in žrtvuje za novo Jugoslavijo. Januarska ofenziva je prekalila edince našega Korpusa. Sneg in mraz, dolgotrajni pohodi in borbe so samo pojačali borbene vrednosti in manevrske sposobnosti naših edince. Pohod v Benečijo je dokazal, česa so zmogne naše edince, ki so se otele s slavo. Edince, ki v novembru še niso bile sposobne voditi na položajih daljših borb, so sedaj zdržale po šestnajst do dvajset ur v borbi proti premočnemu sovražniku in odbijale juriše. Ne samo to. Iste edince so izvajale boljše juriše kot nemški SS veterani. Sledile so borbe v aprilu in naš ofenzivni polet v maju. Pod udarci naših edince so padale tudi najbolj utrjene postojanke: Dornberg, Razdrto, Rihemberk, Avče. S splošno ofenzivo v Baški grapi pa so bile likvidirane mnoge druge postojanke, porušeni mnogo-

jo borbena sposobnost, vojaško izvežbanost in spretnost. Takoj po zaključku sovražnikove poletne ofenzive je sledila naša protiofenziva. Prišel je na vrsto Črni vrh, Kana primorskih brigad, kjer so bile pokopane vse belogardistične nade za njihovo širjenje po Primorski. Naš Korpus je pokazal, česa je zmožen, dokazal je, da zna premagati sovražnika tudi takrat, ko se počuti močnejšega. Potem so sledile nove borbe, nove izkušnje naše vojske. »Šarci« niso bili več samo nemško orožje, z njimi so se oborožile tudi naše brigade. V paničnem begu pred našimi bataljoni jih je sovražnik puščal na položajih. Naši borci so se naučili uničevati tudi nemške tanke, po borbenosti in vojaški spretnosti so prekašali nemške Priče, ki so neštokrat pokazali pete našim edincem. Padle so postojanke Poljane, Gaberk, Zelezniški, Plave in nešteto drugih. Nemci sami pa so dokazali, da znajo bežati ob pesmi naših mitraljezov tako po primorskih kakor tudi po gorenjskih hribovih. Naša vojska se je razvijala, njene brigade so postajale udarne, a daleko sežnost njene moči se je razprostrla po vsem našem ozemlju. Za naše borce so dostopni tudi Trst in Gorica, letališče Belvedere pri Vidmu, center Bovca, vrh Triglava, Postojnska jama, dno idrijskega rud-

Lokvah, manevri pri Štanjelu in uničenje utrdbe Črna vrha, Zelezničnik in Poljan so poleg nešteti drugih podobnih akcij popolnoma jasen dokaz za vse to. To je najboljši dokaz o razvoju naše vojske na Primorskem, to je potrdilo, da primorske brigade ne zaostajajo prav nič za črnogorskim, srbskim ali hrvaškimi. To je dokaz, da so primorski partizani Titovi vojaki, ki začrtavajo s svojo krvjo zapadne meje nove Jugoslavije.

II. KADRI IN ŠOLSTVO. — Dobra vodstvo naše narodno osvobodilne borbe je glavna opora uspehov Narodno osvobodilne vojske Jugoslavije. Vojaško vodstvo primorskega, IX. Titovega Korpusa, je glavni vzrok njegovih zmag in vojaških uspehov. Tomaž, Novljan, Lazar, škala, Kajtimir, Hrbar, Avbej, Vasja, Rudi in drugi so pionirji naših uspehov. Njim bo večno hvaležno vse primorsko ljudstvo. Mnogo odličnih oficirjev, vojaških in političnih funkcionarjev našega Korpusa je herojsko padlo v borbi. Med njimi so nepozabni Istok, Volodja, Brkinc, Paulus, Črt, Rudar in plejada drugih enakovrednih in večnega spomina zaslužnih naših borcev. Vsi ti naši živi in mrtvi vojaški in politični voditelji so s svojim neovrznim vojaškim talentom razgibal množice, jih usmerili v zvišenemu cilju naproti in z njimi dosegli te ogromne rezultate.

Mnogo naših funkcionarjev je padlo v borbi. Toda nemesto njih so prišli novi, ki so jih dostojno zamenjali in nadaljevali njihovo pot. Mnogi izmed njih, ki so bili še lanskega leta četni funkcionarji, so danes brigadni ali pa še celo več. Tudi borci se razvijajo v borbi. Mnogi funkcionarji iz IX. Korpusa pa zavzemajo visoka ali najvišja odgovorna mesta pri Glavnem štabu Slovenije, VII. Korpusu in IV. Operativni zoni. Tu na Primorskem so dokazali svoje sposobnosti in odšli na važnejša mesta, kjer bodo v še večji meri koristili naši veliki stvari — osvoboditvi naših narodov in utrditvi naše vojske. Lansko leto je bilo v našem korpusu malo oficirjev, danes pa jih je zelo mnogo. Mladi funkcionarji so dobili priznanje Vrhovnega štaba za svoje borbene zasluge. Poleg oficirjev je bilo napredovanih tudi mnogo podoficirjev. Odlikovanje vseh vrst krasi prsi mnogih naših borcev in funkcionarjev. Vse to so očitni dokazi vrednosti naše vojske na tem sektorju, s katerimi moramo biti ponosni.

Naše kadre je izoblikovala borba in množice imajo zaupanje vanje.

Poleg tega so bile osnovane v najtežjih časih borbe v našem Korpusu razne vojaške šole, ki so znanstveno in strokovno izpopolnjevale naše borce in funkcionarje. Na našem sektorju so bile ustanovljene: Oficirska šola s pehotnim, obveščevalnim in minerskim tečajem; podoficirska šola s pehotnim, minometnim, artilerijskim in tečajem za zveze (za kadre, telefoniste, signaliste). Poleg tega so bili organizirani mnogi drugi tečaji: politični, radiotelegrafski, radiotelefonski, inženirski, bolničarski, strojepisni itd. Tečaje sta organizirali tudi diviziji. Stotine in stotine mladih borcev in funkcionarjev je šlo skozi naše šole, ki so se koristile za izkustvi naših borb in usposabljanje naše borce in (Nadaljevanje na 4. strani)

»Partizanski ogenj« — Kozje stene v Trnovskem gozdu; zimska ofenziva 1944/45 (Foto Marenčič)

junaško zdržali, pa še niso odlikovani, takoj predlagajo za odlikovanje z redom hrabrosti, odnosno z znakom hrabrosti.

Živela velika in močna NOV in POJ!

Živel njen veliki komandant maršal tovariš Tito!

Slava našim padlim borcem! Smrt fašizmu-svoboda narodu!

Politkomisar: Viktor Avbej, l. r.

Komandant polkovnik: Potočar Stane l. r.

Številni železniški objekti, vsled česar je bil železniški promet ustavljen za pet mesecev. Sovražnik je reagiral z dolgotrajno poletno ofenzivo, ki ga je zelo drago stala. Naše edince so tekmovali v hrabrosti, državnosti, v manevriranju. Borci so dobivali nove izkušnje, a funkcionarji vojaško rutino in znanje. V sami sovražnikovi ofenzivi so naše edince drzno napadale sovražnikove občutljive točke, mu zadajale udarce, ga demoralizirale in dvigale svo-

niko in osrčje Dolomitov prav tako kot kateri drugi izmed krajev, v katerih se bore in žive naše edince. Saj je to naša domovina, za katere svobodno se borijo naši borci, ki so se naučili vzdržati najdaljše pohode, naučili so se organizirati najlepše sabotažne akcije, najodločnejše juriše, naučili so se hitro manevrirati in zavzemati tudi najmočnejše utrdbe. Pohod v Benečijo in na Dolenjsko, akcije v Idriji, Rajblju in Trstu, juriši na Lokovcu in

Trstu, juriši na Lokovcu in

Juriš na bunker

Prispevki so vzeti iz knjige »Eno leto IX. Korpusa«, in so jih napisali borci Prešernove brigade.

Gorenja vas, ena najmočnejših ljezka trojka v noč. Tovariš ših okupatorjevih postojank na Gorenjskem, je doživela v dneh 19., 20. in 21. decembra 1944 silovit napad naših edinic. Postojanka je bila obdana s kompliciranim sistemom še starih jugoslovanskih bunkerjev, ki so s križnim ognjem krili drug drugega. Osem velikih in široka mreža manjših utrdb je našim borcem zapirala pot. Postojanko je branila posadka 250—260 mož.

Kot nekaka predpriprava za napad je bila likvidacija novozgrajenega bunkerja nad vasjo v smeri Poljan, Kljub temu, da je bil bunker od vseh štirih strani zastražen, so mineri Prešernove brigade dobro izvršili svoje delo. 12 bednih hlapcev je z življenjem plačalo svoje izdajstvo.

Na predvečer napada. V polmrazu dolge kolone... Del teh se odloči od glavne ceste in izgine v gozdu. Nebo je gosto zamreženo, rahlo, prav naravno smeji. Hladno je. Od nekod je slišati peketanje konj. V lahmem drncu brzi mimo komandant divizije, Mračič se. Vrsta mul gre mimo, za njimi vozovi z municijo, Blato, mraz... Po dva para konj vlečeta havbice.

Jutro je megleno, lahno rosi. Naša artilerija že nabija. Iz vasi se dviga dim, nekaj gori. Besno regljajo strojnice. Hlnavsko plahuta sovražna mina po zraku, nekje prav blizu nas se zarije v mehko, razmočeno zemljo. Nekoliko se je pokadilo, toda eksplozivna ni. Nekaj trenutkov kasneje se druga mina razleti za nami.

Na oni strani že odgovarja naš minomet, nekje iz smrečja laja na sovražnika brzostrelni top. Naši topovi nabijajo, da ozračje kar trepete. Pod njimi je zemlja razkopana od sovražnikovih min, toda naši se za to ne zmenijo.

Veliki bunker nad vasjo je poškodovan, molči.

»Juriš na bunker...!«

Toda čim so naši na čistini, se iz bunkerja zopet oglašijo.

»Prokleta svojat hlnavska! Na ta način bi nas radi prese-

netili.«

»Naši so takoj zopet v zaklonih.

»Hej, artilerija, pali, pali...!« Vojkovi čakajo.

Tedaj je nekje za njimi zabobnelo. Havbica. Hip pozneje se je zakadilo pri bunkerju.

»Dobro ga je. Živijo artilerija! Prav v sredo so ga zadeli. Glej jih, kako beže... Za njimi! Juriš!«

Toda beli so bežali, da se je kljub blatu kadilo za njimi. Naši so takoj v bunkerju, hip pozneje že ropota naša »breda« iz njega.

Zvečer je nenadoma pretresla ozračje vražja eksplozija. Nekaj jih je radovedno pogledovalo: »Kaj je to?«

»Novo partizansko orožje!« je bil odgovor.

Hip pozneje že brni telefon. »Halo, halo, bomba je dobro opravila svojo nalogo. Eksplozivna je prav pri postojanki in odnesla vogal hiše, v kateri so se tiščali beli. Nekaj jih je gotovo obležalo...«

Veselo razpoloženje zavлада. Med bojno pesmijo sikajo svinčanke. Borba besni dalje.

»Naprej!« Tiho izgine mitra-

»Ali smo jih, pse izdajalske! Ne bodo se več tako brezskrbno ogledovali skozi vrata.« Tedaj je sovrag užgal s topom, toda smejal so se, saj so bili varni v zaklonih za debelemi zidovi.

Sredi vasi. Naši so se krepko vgnezdili v hišah, okna postajajo strelne line. Mogoče so le dvajset metrov od sovražnika. Iz partopa udari granata, nekoliko se zamaje v zraku, nato udari v zid. Eksplozija, dim in velika luknja v debelem zidu... »Hura! Hej, partop, nabijaj!« Druga in tretja mina šineta iz cevi. Ostudni krikli tam nasproti, beli bežijo in naše strojnice regljajo za njimi.

»Prekleta luč«, šepeta Domin. Luč ugasne, Domin je hitro zopet pri svoji trojki.

»Previdno naprej...« Tiho za njimi gre tudi četa in ne-

»Ali smo jih, pse izdajalske! Ne bodo se več tako brezskrbno ogledovali skozi vrata.« Tedaj je sovrag užgal s topom, toda smejal so se, saj so bili varni v zaklonih za debelemi zidovi.

Sredi vasi. Naši so se krepko vgnezdili v hišah, okna postajajo strelne line. Mogoče so le dvajset metrov od sovražnika. Iz partopa udari granata, nekoliko se zamaje v zraku, nato udari v zid. Eksplozija, dim in velika luknja v debelem zidu... »Hura! Hej, partop, nabijaj!« Druga in tretja mina šineta iz cevi. Ostudni krikli tam nasproti, beli bežijo in naše strojnice regljajo za njimi.

»Prekleta luč«, šepeta Domin. Luč ugasne, Domin je hitro zopet pri svoji trojki.

»Previdno naprej...« Tiho za njimi gre tudi četa in ne-

Tratnik Tone

Tri dni in noči je trajal boj

Po zmagoslavnem pohodu v Poljanski dolini si je XXXI. divizija izbral nov cilj — Železniki. Železniki, ki leže v gornjem koncu Selške doline, so bili najmočnejša izmed petih okupatorjevih postojank v dolini, široka mreža bunkerjev in nepristopna lega v tesni soteski jim je omogočala dobro obrambo. Utrjena gnezda so bila razpredena po vsem trgu, posebno pa na obeh koncih. Tudi cerkev in župnišče so švabi utrdili in tako izpostavili vsem posledicam obstreljevanja.

V noči od 19. na 20. november sta 2. in 3. bataljon Gradnikove brigade neopazno prodrle v trg in zavzela položaje okoli bunkerjev. Hišo za hišo so preiskovali naši borci. Nekaj pred polnočjo je bil dan znak za napad. Iz vsega orožja se je vsul silovit ogenj na

utrdbe. Med najhujšim pokanjem je na gornjem koncu trga nenadoma zaigrala divizijska vojaška godba. Zmagovito so zadoneli akordi med regljanje mitraljezov. Kljub silnemu streljanju so prestrašeni prebivalci odpirali okna in poslušali. Poslušali so naši in švabi. Tem so marširali drugiče zveleli kot nam. Godba je igrala pesem za pesmijo. V onemogil jezici so švabi vrgli nekaj min. Toda to naše godce ni motilo. Mirno so igrali dalje. Bil je edinstven doživljaj: napad ob spremljavi godbe.

Borba je polagoma dobivala vse ostrejšo obliko. Švabi so se besno branili. Iz stolpa je težki mitraljez sekal med hiše. Kmalu so naši pripeljali brzostrelni top. Rafal za rafalom je treskal med line. Po kratki borbi je mitraljez v stolpu u-

tihnil. Švabi so se umaknili v bunker. Z veliko zagrizenostjo so branili vsak korak. Debele stene betonskih bunkerjev so kljubovale celo protitankovskemu topiču. Borba se je nadaljevala skoraj brez prestanka do noči. Po našim pritiskom so švabi izpraznili dva bunkerja in se umaknili proti cerkvi. Čez noč se položaj ni spremenil. S pričetkom drugega dne pa je boj vzplamtel z vso silovitostjo. Naši borci so pokazali veliko junaštvo in vztrajnost. Vedno znova so se plazili nad bunkerje. Tam se plazijo tovariš Merček, iz 2. bataljona Gradnikove. Privezal je vrvi na španski jezdca, da bi ga odstranil. Ko se je plazil nazaj, mu je rafal presekal vrvi. Vendar ne odneha. Zleze nazaj in zveže oba konca. Toda spet je krogla prestrigla vrvi. Z veliko težavo jo je zopet zvezal. Že čez tremetek je zopet presekan. To se je ponovilo štirikrat. Odnehal pa ni, dokler mu ni uspelo.

V neki hiši tik pred postojanko se je ugnezdila skupina tovarišev iz zaščitnega bataljona divizije. Z močnim mitraljezom ognjem točejo bunker. Švabi obsipavajo hišo z minami in tromblonkami. Dum-dum-ke treskajo v sobo. Tovariš Tine sikače z mitraljezom od okna do okna. Zdalj strelja iz kuhinje, zdaj iz sobe, nato zopet iz kleti. Tako so zaverovani v borbo, da ne opazijo, da jim gori že streha nad glavami. Šele, ko že zajema ogenj vso stavbo, se zavedo nevarnosti. Toda ven ne morejo več. V zadnjem trenutku so zlomili rešetke v kleti in se rešili.

Pred bunkerjem je obležal težko ranjen tovariš. Mina mu je skoraj odrgala nogo. Že ves dan leži negibno med obojestranskim ognjem. Nihče ne more do njega. Švabi najbrže mislijo, da je mrtev. Tudi mi ne vemo, kaj je z njim.

Ko se je znočilo, se je bolničarka Zmaga z nekim tovarišem splazila proti njemu. Trikrat sta se morala vrniti vsled strašnega ognja iz bunkerja. Šele četrtrič se jima je posrečilo, da sta prišla do njega. Bil je še živ. Noga mu je visela le še na tanki koži. Dvignila sta ga in ga hotela odnesti. Tedaj je bil tudi drugi tovariš ranjen. Kljub silnemu ognju je Zmaga sama odnesla težko ranjenega. Z največjim naporom ga ji je uspelo rešiti. Ko sta prišla iz območja ognja, ga je obvezala. Zdravnik ga je nato še pravočasno operiral. Junaštvo požrtvovalne bolničarke je ranjenemu tovarišu rešilo življenje.

Ponoči se je začel zadnji napad. Sedaj pomagajo tudi borci Kosovelove. Naš minomet zadeva v polno. Tuljenje švabov v bunkerju naše samo podžiga. Vso noč divja boj. Proti jutru so se švabi umaknili v zasebne hiše. Ko so se naši čez dan pomaknili nekoliko nazaj, je poslednja peščica švabov pobegnala.

Skoraj polne tri dni in noči je trajal boj. Razmesarjena trupla v bunkerju so pričala o učinku plastike. Razpokane in okajene stene so zadnji ostanki nemške strahovlade. Z ostankom so naglo opravili naši borci in postojanke Železniki ni bilo več. Januarske žrtve so bile maščevane.

Médvešček Milan

»V snežnem metežu« — Kozje stene v Trnovskem gozdu; zimska ofenziva 1944/45 (Foto Marenšič)

Iz zgodovine IX. Korpusa

slišno zaseda hiše prav blizu sovražne postojanke, na 30 metrov.

Zdani se je. Sovražnik je pričel mažigati iz hiše, toda v drugo smer. Najbrže so kje drugje kaj opazili.

»Ne bomo več čakali, Pali!« In iz oken je zagrmelo, da se je hiša nasproti kar pokadila. Toda prečebeši so zidovi, da bi jim mogli s lahkimi orožjem do živoga.

»Preklni ogenj! Počakajmo, da bodo prilezli iz luknje.« In spet je postalo vse tiho in beli so se res dali premotiti. Ni minilo dolgo, pa se je prvi pokazal pri vratih, za njim drugi, tretji, sedmi. Prvi, menda je bil oficir, je pravkar nastavljal daljnogled k očem kot da bi hotel nekaj opazovati.

Tedaj je zaropotalo. Prvi se je takoj zvrnil, daljnogled mu je odletel po tleh, drugi je nekam čudno omahnil nazaj skozi vrata, ostalim pa se je posrečilo rešiti.

»Povejte, oca, kako je doli v vasi? Kako imajo švabi napravljen bunker?«

Starček pogleda proti vasi. Kot bi govoril samemu sebi jim pripoveduje.

»V cerkev so se spravili. V line cerkvenega stolpa so postavili mitraljeze, še minomet so spravili tja gori, od koder bi se morala razlegati samo pesem zvonov. Iz cerkvenega stolpa bi nas radi pomorili... Ja, ja... naše najboljše bi radi uničili. Iz zakristije pa so si skupali vse do postojanke rov. Celih dvajset metrov je dolg. Med postojanko in cerkvijo stoji nad rovom bunker. Tudi tam imajo postavljene za naše ljudi strojnice. Oh, ti! Boječi pa so... boječi... tam okoli so vse preplethi s žico... in niti

»Nadaljevanje s 3. strani) funkcionarje. Gojenci so bili istočasno učenci in borci. Vsem šolam je bila posvečena velika pažnja, a ljudje, ki so v njih predavali in ki so se učili, so bili skupno v šoli in borbi, vezali so jih skupni ideali, delili so dobro in zlo. Naše šole, ki so delovale v času najbolj krave vojne, med sovražnikovimi postojankami, so najboljši dokaz organizacijskih sposobnosti, visokih borbenih vrednosti, razumevanja in konstruktivnosti našega vojaškega in političnega vodstva.

III. ORGANIZACIJA. — V enem letu se je razvila iz vojske Matije Gubca moderna Tltova armada. Iz dneva v dan se izpopolnjuje njena vojaška organizacija. Prve dni smo imeli samo brigade, katerih edino orožje so bile puške in

mitraljezi; danes pa imamo mitraljeze vseh mogočih vrst, razne minomete, razne topove. Takrat smo imeli samo strelske čete; danes pa imamo specialne jurišne edince. Poleg teh delujejo transportne, sanitetne, obveščevalne, sabotažne in druge specialne edince. Organiziran je nov rod vojske: artilerija, potem pa tudi inženirstvo z različnimi svojimi posebnostmi. Vse te edince so odlično organizirane, imajo točne sestave in oborožitve. V edincih obstoja pravilen vojaški odnos in uvedena sta disciplina in red.

Pred enim letom smo vzdrževali zveze samo s kurirji; danes obstoja poleg njih na našem celotnem ozemlju široko telefonsko omrežje. Brezhibno delujejo radiotelegrafске, radiotelefone in signalne zve-

ze s svetlobnimi aparatji. V tem razdobju so naši iznajdljivi borci izumili nova orožja, ki so se dobro izkazala, toda o njih, na tem mestu ne bomo govorili. Organizacija edinc IX. Korpusa kakor tudi podrejenih štabov in samega štaba Korpusa se je v enem letu tako razvila in izboljšala, da si kar predstavljati ne moremo. Danes imamo strokovnjake za vse posebne službe, danes so naši štabi moderno organizirani, vojaško in strokovno usposobljeni ter dorasli vsem nalogam, katere se stavljajo pred nas.

Skoraj ravno tako, kakor se je razvijala naša narodna oblast — se je razvijal tudi naš Korpus. Bolje rečeno, pod nje, govim okriljem in njegovo zaščito se je razvijala naša narodna oblast na Primorskem.

bosta zabrisala gled za tovarišem desetanjem, ki bo izvršil najtežjo nalogo. Zlezel bo na cerkveno okno. Ko bodo počili prvi strelji, bodo hiteli švabi porovu v cerkev in tod v zvonik k mitraljezom. V cerkev bodo prišli, pri oknu jih bo čakal Pegam z bombami v rokah. To pot ne bo peča strojnica v zvoniku. Določijo zborna mesto in se razidejo.

Počasi in previdno stopa Pegam med hišami v vasi. Ogleda si cerkev — okna so osem metrov visoko. Rabil bo lestev. Pri sosednji hiši se spenja po zidu vinska trta. Podvuje so obirali grozdje, lestev so pustili. Vzame jo seboj. Zal je prekratka; še eno bo rabil. Kmalu stakne tudi drugo. Potrka na vrata; tuji vrvi je dobil. Hitro zveže obe lestvi. Naprej. Proti cerkvi. Previdno nosi lestev. Precej težka je.

»Vražji pesek. Še tebe se je manjkalo,« mrmra sam pri sebi. Previdno položi lestev na tla in jo mahne nazaj na rob vasi. Tu se sezuje in skrije škornje v grmu. Sedaj gre lažje, neslišno stopa. Naprej...

previdno... lestev je sicer težka, toda valja zmaguje. Pri žični oviri se ustavi. Neslišno položi lestev na tla. Šk, šk, — osemkrat je prerezal žico. Prilistuje... Vse je tiho. Naprej z lestvijo k oknu. Z muko in težavo jo postavi. Hitro navzgor. Pogleda v cerkev. Iz zakristije prihaja odsev luči. Iz rova prihajajo žarki. Zmotil se je za eno okno. Hitro je prvi. Težka je. Malo je zaropotalo, ko jo je prisloni k zidu.

Poltejski pes je zaslišal šum. Sedaj laja. Hitro po lestvi navzgor. In bombe v roko. Bom, bom, bom... štiri, pet... devet. Pok, pok. Svetleči izstrelki leta proti postojanki. Tovariša sta napadla po dogovoru. V cerkvi se sliši odmev korakov. Pes laja. Po rovu hite v cerkev. Vedno bliže prihajajo. Sedaj so v cerkvi. Hov, hov, pes je zalajal v okno. Ššk... buumm.

Lajanje je utihnilo. Vse je tiho, nekaj stokanja se sliši. »Še eno, da se ne bo kdo mučil.«

Ššk... buumm. V cerkvi je vse potihnilo. Šest ali sedem mrtvih. Silna eksplozija in puh sta mu vzela ravnotežje. Skočil je z lestve, se previdno splazil nazaj skozi žico, skozi vas in si za vasjo obul škornje. V vasi ropota. Švabi mislijo, da je v vasi cela brigada. Švabobranci so postavili zasede. Streljajo s plinskimi dudumkami. Švabski mitraljezi se oglašajo, mine padajo, rakete lete po zraku. Pravi sodni dan. Trojka je že daleč iz vasi. Hite proti zbornemu mestu. Vsi so se srečno prebili skozi zasede. Skrb jim ne da miru. Drug za drugega se boje. »Ali si jo srečno zvozil?« misli ta — iste misli ima drugi.

Iščejo se. Končno se najdejo. Veselje jim žari v obrazu, ko se najdejo. Stiskajo si roke. Danes so z bombami potolčili sovražnika, jutri gredo naprej — ostrostrelci Narodno osvobodilne vojske bjejo povsod sovražnika kamor koli pridejo.

Gorazd

Z bombami nad sovražnika

Megla se je vlekla po gričih in dolini, ko je šla trojka ostrostrelcev v akcijo. Pust dan je bil. Njih misli pa so bile jasne; kovali so načrt, kje in kako bi napadli švabe.

»Gremo na postojanko v Gaberku ali Poljane?« povprašuje tovariš Vidic Slavko deseterja Pegama Franca.

»Ne vem, kam bi jo mahnil. Odločimo se. Potem napravim načrt. Kaj praviš Milan, kam bi šli?«

Stankovič Milan se je zamislil. Ni mu poznan teren. Sicer je že hodil tu okoli, toda povsem siguren ni o položaju. Pričelo je deževati. Drobne kapljice so polagoma razpršile meglo. Videlo se je v dolino. Tam je cerkev, sovražna postojanka, tam doli so hiše, tam je vas — Poljane.

»Pojdimo v Poljané. Poskusimo noč tam svojo srečo. Noč je temna, morda nam uspe.«

»Dobro, pa pojdimo v Poljane!«

S hriba si ogledujejo vas. Počasi in previdno jo mahnejo proti dolini. Na pol pota nalete na nekega starčka. Ustavijo se, časa je še dovolj, malo pomemka ne škoduje.

»Povejte, oca, kako je doli v vasi? Kako imajo švabi napravljen bunker?«

Starček pogleda proti vasi. Kot bi govoril samemu sebi jim pripoveduje.

»V cerkev so se spravili. V line cerkvenega stolpa so postavili mitraljeze, še minomet so spravili tja gori, od koder bi se morala razlegati samo pesem zvonov. Iz cerkvenega stolpa bi nas radi pomorili... Ja, ja... naše najboljše bi radi uničili. Iz zakristije pa so si skupali vse do postojanke rov. Celih dvajset metrov je dolg. Med postojanko in cerkvijo stoji nad rovom bunker. Tudi tam imajo postavljene za naše ljudi strojnice. Oh, ti! Boječi pa so... boječi... tam okoli so vse preplethi s žico... in niti

v cerkev ne morem... Pa, kam greste, tovariši? Jih boste morda napadli?«

»Hm, morda,« se namuzne desetar.

Poslove se. Trojka stopa po hribu navzdol. Starček je napravil nekaj korakov, se ustavi, upri na palico in gledal za njimi. »Tako mladi in tako veliki junaki,« mrmra sam pri sebi. »Nanje — na vse, ki so jim enaki, se ozira sedaj naš narod, z njimi trpi, z njimi bo stopil v boljše in lepše življenje — v svobodo. Ti naši partizani!«

Se je gledal za njimi. V mislih je bil z njimi in z vsemi, ki se bore za slovenski narod. Kako rad ima te naše fante.

Oni pa hite naprej proti vasi. Zmračilo se je. Vse so premislili. Vsak ve, kaj mora storiti. Milan in Slavko bosta šla za pokopališče. Točno ob devetih bosta odprla na švabe v postojanki ogenj. Svetleče naboje bosta poslala med nje. Z njimi